

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muille kuin oppivelvollisille tarkoitettua perusopetusta koskeva perusopetuslain 46 §. Esityksellä toteutetaan hallituksen 3.5.2016 päättämää kotouttamista koskevaa toimintasuunnitelmaa. Laissa ehdotetaan muutettavaksi oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettua perusopetuksen rakennetta. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus rakentuisi ehdotuksen mukaan kolmesta vaiheesta, joille säädettäisiin valtioneuvoston asetuksessa tuntijaot. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytketään osaksi perusopetusta. Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista. Laissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin opintojen henkilökohtaistamisesta ja todetun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Esityksessä vahvistetaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman merkitystä opintojen kulun ja keston kannalta. Laissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin mahdollisuudesta sisällyttää perusopetuksen opintoihin työelämään tutustumista ja valinnaisia ammatillisia opintoja. Lisäksi säädettäisiin opetuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä ja tietojen vaihdosta. Samalla on tarkoitus muuttaa valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitettua opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen tuntijaon osalta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Johdanto

Hallitus on 3.5.2016 päättänyt kotouttamista koskevasta toimintasuunnitelmasta. Suunnitelman mukaan osalla oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleista on hyvin puutteellinen koulutustausta, joten on odotettavissa, että oppivelvollisuusiän päättyessä perusopetuksen suorittaminen jää kesken. Yhteensä perusopetuksen täydentämistarpeessa olevia, oppivelvollisuusiän ylittäneitä nuoria arvioidaan olevan vuonna 2016 noin 2 600. Maahanmuuttajien, joilla on puutteita perusasteen opinnoissa,

tulisi pystyä opiskelemaan kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Työmarkkinatuen ja opintotuen rajaukset heikentävät opiskelumahdollisuuksia.

Toimintasuunnitelman tavoitteeksi hallitus päätti, että oppivelvollisuusiän ylittäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Tavoitteena on uudistaa aikuisten perusopetuksen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja rahoitus. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytketään osaksi aikuisten perusopetusta. Aikuisten perusopetukseen sisällytetään tutustumisjaksoja työelämään ja valinnaisena ammatillisia opintoja. Suunnitelman mukaan uudistettu perusopetus otetaan käyttöön 2018.

Hallituksen kotouttamista edistävään suunnitelmaan sisältyvän tavoitteen mukaan perusopetuksen valmistavan opetuksen ja aikuisten perusopetuksen järjestämistä tehostetaan kytkemällä rahoitus nykyistä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään. Samalla puretaan rahoitusjärjestelmän esteet opetuksen tehokkaalle käynnistämiseksi. Rahoituslain muutos tulee voimaan vuoden 2017 alusta. Rahoituslainsäädäntöä koskeva hallituksen esitysluonnos on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä kevään 2016 aikana ja se on tarkoitus käsitellä samaan aikaan tämän esityksen kanssa.

1.2 Lainsäädäntö ja käytäntö

Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Perustuslain kirjaukset asettavat julkiselle vallalle velvoitteita huolehtia kouluttautumisen edellytyksistä siten, että vähävaraisillakin on tosiasiallinen mahdollisuus kouluttautua.

Oppivelvollisuudesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Perusopetuslain 25 §:n 1 momentin mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Vakiintuneen tulkinnan mukaan oppivelvollisuus päättyy viimeistään sen vuoden kevätlukukauden päättyessä, kun oppilas täyttää 17 vuotta. Perusopetuslain 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta.

Perusopetuslaissa säädetään myös muille kuin oppivelvollisille annettavasta perusopetuksesta. Henkilön, joka ei ole saanut perusopetusta vastaavaa yleissivistävää

koulutusta tai on suorittanut sen Suomen koulujärjestelmän mukaista oppimäärää selvästi suppeampana, on mahdollista suorittaa maksuton perusopetus tai sen osia (ns. aineenopetus) perusopetuksen oppimäärästä myös oppivelvollisuusiän ylittymisen jälkeen.

Perusopetuksen koko oppimäärän tai yksittäisiä oppiaineita voidaan suorittaa myös erityisessä tutkinnossa (perusopetuslaki 38 § ja -asetus 23 §). Erityinen tutkinto on perusopetuksen näyttökoe tai -tutkinto. Erityisessä tutkinnossa selvitetään erilaisten kirjallisten, suullisten ja muiden tarvittavien näyttöjen ja kokeiden avulla tutkintoon osallistuvan tietoja ja taitoja suhteessa joko oppivelvollisten tai aikuisten perusopetuksen oppimäärän valtakunnallisiin tavoitteisiin. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Kuka tahansa henkilö voi olematta oppilaana missään oppilaitoksessa osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja sekä saada siitä todistuksen. Erityisen tutkinnon hyväksytyksi suorittaneelle annetaan todistus perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta kokonaan tai osittain.

Perusopetuslain 5 §:n 1 momentin mukaan kunta voi järjestää myös perusopetukseen valmistavaa opetusta. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetukseen siirtymistä varten sekä edistää kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lainsäädännöllistä estettä valmistavan opetuksen järjestämiseen oppivelvollisuusiän ylittäneille ei ole. Opetukseen voidaan ottaa tai opetusta järjestää myös oppivelvollisuusiän ylittäneille. Perusopetuslain 9 § mukaan maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden lukuvuoden oppimäärää.

Kunta päättää perusopetuksen järjestämisestä muille kuin oppivelvollisille. Muille kuin oppivelvollisille annettavasta perusopetuksesta säädetään perusopetuslain 46 §:ssä. Opetusta voivat järjestää myös perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitetun luvan saaneet yksityiset yhteisöt tai säätiöt. Perusopetuslain 46 §:n 1 momentin mukaan muille kuin oppivelvollisille annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä perusopetuslain 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10–15, 18–22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40–44 §:ssä säädetään. Soveltuvin osin ovat siis voimassa perusopetuksen tavoitteita, opetuksen järjestämisen perusteita, opetuksen laajuutta, opetuskieltä, opetuksen sisältöä, äidinkielen opetusta, uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetusta, tuntijakoa, opetussuunnitelman perusteita, opetussuunnitelmaa, erityisiä opetusjärjestelyitä, opetuksen julkisuutta, kokeilua, koulutuksen arviointia, oppilaan arviointia, turvallista

opiskeluympäristöä, oikeutta saada opetusta työpäivinä, oppilaan velvollisuuksia, ja erityistä tutkintoa koskevat säännökset sekä hallintoa koskevista säännöksistä henkilöstöä, salassapitoa, tietojen saantioikeutta, muutoksenhakua, rahoitusta ja oppilaalta perittäviä maksuja koskevat säännökset. Oppilaalle voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai oppilas voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Pykälän 1 momentin mukaan opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, oppilaalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Tämä opetus on tavallisimmin kansanopistoissa. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.

Pykälän 2 momentin mukaan oppilaaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tällaiselta oppilaalta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Maksun kohtuullisuutta koskeva säännös on perusopetuslain 44 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan muille kuin oppivelvollisille tarkoitettussa perusopetuksessa voidaan poiketa opetussuunnitelman perusteissa määrättyllä tavalla lain 11 ja 13 §:stä. Näin ollen voimassa oleva laki mahdollistaisi poikkeamisen sekä perusopetuksen oppimäärään kuuluvista aineista, niiden laajuudesta, opetukseen kuuluvasta valinnaisuudesta ja oppilaan ohjauksesta sekä uskonnon opetuksen säännöksistä keskusviraston määräyksellä. Momentin mukaan oppilaalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaan joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa. Evankelisluterilaiseen kirkkoon, ortodoksiseen kirkkokuntaan tai muuhun uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluva täysi-ikäinen voi näin ollen 46 §:ssä tarkoitettussa opetuksessa valita uskonnon sijasta elämäkatsomustiedon, mikäli opetuksen järjestäjällä on lain mukaisten edellytysten täytyessä velvollisuus järjestää elämäkatsomustietoa. Lain perusteluiden (HE 86/1997) mukaan 3 momentin tarkoituksena on ollut mahdollistaa aikuislukion tuntijaon noudattaminen myös vuoden 1998 opetuslainsäädännön kokonaisuudistuksen jälkeen. Perusopetuslain säännöksistä poikkeaminen Opetushallituksen määräyksellä voidaan kuitenkin katsoa olevan vanhentunutta sääntelyä eikä opetussuunnitelman perusteissa ole tätä toimivaltuutta käytetty. Voimassa olevissa opetussuunnitelman perusteissa ohjeistetaan opetuksen järjestäjiä siten, että opetuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijoiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta ja muiden uskontojen opetusta perusopetuslain 13

§:n mukaan. Opetuksen järjestäjä ei voi määrätä uskonnonopetuksen järjestämisestä tai elämäkatsomustiedon järjestämisestä uskonnon sijasta, vaan opetusta on järjestettävä, mikäli lain mukaiset edellytykset täyttyvät ja opiskelijat tai alaikäisten kohdalla heidän huoltajansa sitä pyytävät.

Opetuksen järjestäjän tulee järjestää oppilaiden enemmistön uskonnon mukaista uskonnon opetusta eli opetus järjestetään sen mukaan, mihin uskonnolliseen yhdyskuntaan oppilaiden enemmistö kuuluu. Oppilaiden enemmistön mukainen uskonnon opetus on useassa tapauksessa muu, kuin evankelisluterilainen uskonto. Vähintään kolmelle evankelisluterilaiseen kirkkoon, ortodoksiseen kirkkokuntaan tai muuhun kuin edellä mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalle oppilaalle, jotka eivät osallistu enemmistön mukaan järjestettyyn uskonnon opetukseen, tai eivät valitse elämäkatsomustietoa (18 vuotta täyttäneet), järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta. Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle oppilaalle, joka ei osallistu enemmistön mukaan järjestettyyn uskonnon opetukseen, opetetaan elämäkatsomustietoa. Uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalle alle 18-vuotiaalle oppilaalle, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta, opetetaan huoltajan pyynnöstä elämäkatsomustietoa. Perusopetuksen järjestäjän tulee järjestää elämäkatsomustiedon opetusta kuitenkin vain, jos opetukseen oikeutettuja oppilaita on vähintään kolme.

Pykälän 4 momentin mukaan opetus voidaan järjestää lähiopetuksena, etäopetuksena tai niiden yhdistelmänä monimuoto-opetuksena. Lain perusteluiden mukaan opetusta voidaan järjestää aikuisten opetukseen soveltuvia erilaisia opetusmenetelmiä ja järjestämistapoja käyttäen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) tuli voimaan 1.8.2014. Lakia sovelletaan myös muihin kuin oppivelvollisiin perusopetuksen opiskelijoihin, pois lukien perusopetuksen aineopiskelijat. Perusteena yhtenäisille oppilas- ja opiskelijahuollon palveluille myös oppivelvollisuuden ylittäneiden osalta on lain esitöiden mukaan (HE 67/2013 vp) mm. opiskelijoiden kulttuuristen, sosio-ekonomisten, oppimisvalmiuksien ja opiskelumotivaation entistä suuremmat erot sekä eriarvoistumiskehityksen ehkäisemisen tarve.

Opetuksen järjestämistavasta säädetään perusopetusasetuksen 1 §:ssä. Perusopetus järjestetään luokanopettajien antamana opetuksena, eri oppiaineiden opettajien antamana aineenopetuksena, oppilaanohjaajien antamana oppilaanohjauksena sekä erityisopettajien antamana erityisopetuksena. Vuosiluokilla 1–6 opetus on pääosin luokanopetusta ja vuosiluokilla 7–9 pääosin aineenopetusta, ellei opetussuunnitelmassa toisin määrätä. Säännös ei kaikilta osin sovellu muiden kuin oppivelvollisten perusopetukseen. Opettajien kelpoisuudesta säädetään asetuksessa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

(986/1998, myöh. kelpoisuusasetus). Kelpoisuusasetuksessa on säädetty luokanopetusta antavan luokan opettajan ja aineenopettajan kelpoisuuksista. Perusopetukseen valmistavan opetuksen tai muiden kuin oppivelvollisten opetuksen osalta ei ole erikseen säädetty kelpoisuusvaatimuksista. Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opettajan kelpoisuusvaatimukset ovat samat kuin äidinkielen ja kirjallisuuden opettajilla, jolloin suomen tai ruotsin kielen toisen kielenä opettamisen asiantuntijuus ei sisälly kelpoisuusvaatimukseen. Myös luokanopettaja voi luokanopetuksessa opettaa suomi tai ruotsi toisena kielenä -oppimäärää ilman lisäopintoja.

Muilla kuin oppivelvollisille tarkoitetusta perustaitoja kehittävästä koulutuksesta säädetään lisäksi mm. kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010). Kotoutumislain edellytysten mukainen aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus sekä aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus järjestetään Opetushallituksen antamien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Luku- ja kirjoitustaidon koulutus on tarkoitettu sellaisille maahanmuuttajille, joilla ei ole omassa kotimaassaan ollut mahdollisuutta saada riittävästi koulutusta, jotta he voisivat selviytyä tietoyhteiskunnan opiskelulle asettamista vaatimuksista. Aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija oppii suomen tai ruotsin kielen alkeet sekä luku- ja kirjoitustaidon perusteet voidakseen siirtyä esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen, aikuisten perusopetukseen tai kolmannen sektorin tarjoamaan toimintaan. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon. Opiskelijan tulee saavuttaa sellaiset suomen tai ruotsin kielen perusvalmiudet, joita hän tarvitsee toimiakseen arkielämässä, suomalaisessa yhteiskunnassa, työelämässä ja jatkokoulutuksessa. Kielitaidon lisäksi koulutukseen sisältyy suomalaisessa yhteiskunnassa tarvittavia numeerisia taitoja, suomalaiseen arkeen liittyvää osaamista sekä tietoa yhteiskunnasta ja työelämästä.

Perusopetuslain 14 § sisältää perusopetuksen oppimäärää koskevan asetuksenantovaltuutuksen, jonka mukaan valtioneuvosto päättää perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä perusopetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä oppilaanohjaukseen (tuntijako). Valtioneuvosto on 28 päivänä kesäkuuta 2012 antanut asetuksen perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012), jota yleisesti kutsutaan nimellä tuntijakoasetus.

Perusopetuslain ja sitä täsmentävän tuntijakoasetuksen mukaan perusopetuksen tavoitteena on tukea kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Tuntijakoasetuksen mukaan aikuisille

annettavan perusopetuksen erityisenä tavoitteena on oppilaan osaaminen, elämäkokemukset, olosuhteet, ikä sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioon ottaen tarjota mahdollisuus saavuttaa perusopetuksen tiedot ja taidot sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja jatko-opintovalmiuksia. Opetuksen laajuudesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksen (852/1998) 8 §:ssä. Perusopetuksen laajuus muille kuin oppivelvollisille on vähintään 44 kurssia. Kurssi kestää keskimäärin 28 tuntia. Oppilaalle vapaaehtoiset kurssit voivat olla kestoltaan edellä mainittua lyhyempiä tai pitempiä. Vankilassa järjestettävässä opetuksessa oppimäärä sisältää kuitenkin vähintään 30 kurssia. Kurssimäärä perustuu vuoden 1994 tuntijakoon, joka on laadittu aikana, jolloin valtaosa oppilaista on ollut suomen- tai ruotsinkielisiä ja saanut opetusta kansa- tai peruskoulussa. Käytännössä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan sisältyvien kurssien määrä vaihtelee merkittävästi oppilaitosten opetussuunnitelmaratkaisujen, henkilökohtaistamisen sekä opiskelijan lähtötason mukaan. Perusopetuksen oppimäärän suorittamiseen tarvittava aika vaihtelee yhdestä lukuvuodesta useaan vuoteen.

Tuntijakoasetuksen mukaisesti opinnot muodostuvat eri oppiaineiden ja aineryhmien pakollisista ja valinnaisista kursseista. Vaikka kurssien vähimmäismäärä on säädetty asetuksella 44 kurssiksi, opetuksen järjestäjä voi päättää, että suoritettavien kurssien määrä on tuntijakotaulukossa todettua suurempi. Voimassa olevan tuntijakoasetuksen mukaan pakollisia kursseja sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuteen, toiseen kotimaiseen kieleen ja vieraaseen kieleen, matematiikkaan, uskontoon tai elämäkatsomustietoon ja yhteiskunnallisiin ja luonnontieteellisiin aineisiin, joihin kuuluvat historia ja yhteis-kuntaoppi, fysiikka, kemia, biologia ja maantieto. Tuntijaossa ei ole määritelty, miten kielten kurssit (14 pakollista ja 6 valinnaista) jakautuvat toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen välillä. Yhteiskunnallisia ja luonnontieteellisiä aineita tulee valita yhteensä vähintään 4 kurssia. Tähän aineryhmään kuuluvalla oppiaineella ei ole määritelty oppiainekohtaista pakollista vähimmäiskurssimäärää. Oppilaan on tuntijaon mukaan opiskeltava yhteiskunnallisista ja luonnontieteellisistä aineista vähintään neljää ainetta kuudesta mahdollisesta. Oppilaalla on myös velvollisuus opiskella yhtä kieltä pitkän oppimäärän ja yhtä kieltä lyhyen oppimäärän mukaisesti. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tarjota valinnaisena aineena vähintään yhtä vierasta kieltä. Lisäksi perusopetuslain ja sitä täsmentävän tuntijakoasetuksen mukaan voidaan opettaa muita perusopetukseen soveltuvia aineita ja aihealueita, joita ei ole asetuksessa tarkemmin määritelty. Tuntijakoasetuksessa säädetään mahdollisuudesta poiketa vankilaopetuksessa tuntijaosta sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Perusopetuslain 14 §:n 2 momentin mukaan Opetushallitus päättää perusopetuksen eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien, oppilaanohjauksen ja muun perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä sekä kodin ja koulun yhteistyön ja

oppilashuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista (opetussuunnitelman perusteet). Oppivelvollisuuden ylittäneille opetus järjestetään Opetushallituksen laatimien aikuisten perusopetusta koskevan opetussuunnitelman perusteet määräyksen (19/011/2015) mukaisesti. Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on sovellus oppivelvollisten perusopetuksen perusteista. Perusteasiakirja kattaa aikuisten perusopetuksen kokonaisuudessaan, eli alkuvaiheen ja varsinaisen perusopetuksen ja se otetaan käyttöön 1.8.2016. Tätä ennen aikuisten perusopetuksen alkuvaiheesta ja varsinaisesta perusopetuksesta on ollut voimassa omat erilliset perustemääräykset, aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet 2004 (4/011/2004) ja aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet 2010 (14/011/2010). Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet hyväksyttiin ensimmäisen kerran vuonna 2010 vastaamaan koulutuksellista tarvetta, jota varsinainen perusopetus ja sen 44 kurssin vähimmäisoppimäärä eivät riittäneet kattamaan heikkojen perustaitojen vuoksi.

Laissa ei ole määritelty opetuksen kohderyhmää, mutta opetussuunnitelman perusteiden määritelmän mukaan muille kuin oppivelvollisille tarkoitettu perusopetus on tarkoitettu oppivelvollisuuden ylittäneille, joilla ei ole ollut oppivelvollisuusikäisinä kypsyttä tai mahdollisuutta suorittaa perusopetusta tai joilla on tarve täydentää perusopetuksen tutkintoon tai korottaa oppiaineiden arvosanoja. Kohderyhmässä on opiskelutaustaltaan ja valmiuksiltaan hyvin erityyppisiä opiskelijoita. Kohderyhmään kuuluvat erityisesti perusopetuksen loppuvaiheessa Suomeen tulleet nuoret, jotka eivät ole ehtineet saada perusopetuksen päättötodistusta valmiiksi oppivelvollisuusikäisinä tai joiden valmiudet ovat jääneet heikoiksi perusopetuksen aikana ja 17-25 -vuotiaat maahanmuuttajataustaiset, jotka eivät voi osallistua oppivelvollisuusikäisille järjestettävään opetukseen ikänsä takia, mutta tarvitsevat perusopetuksen päättötodistusta ja opiskelunvalmiuksia jatkaakseen opintoja toisella asteella. Kohderyhmää ovat myös muut maahanmuuttajataustaiset aikuiset, jotka heikon peruskoulutuksensa takia tarvitsevat erityisesti perusopetuksen alkuvaiheessa annettavia taitoja, kuten luku- ja kirjoitustaitoa sekä matemaattisia valmiuksia tai jotka tarvitsevat päättötodistusta päästäkseen jatko-opintoihin. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat ne vangit, joilta puuttuu perusopetuksen päättötodistus tai joilla ei ole tarvittavia opiskelunvalmiuksia jatkaakseen opintoja toiselle asteelle ja aikuiset, jotka ovat keskeyttäneet peruskoulun.

Opetuksen tavoitteena on tutkinnon suorittaminen tai täydentäminen, mikä käytännössä edellyttää muuta, kuin lyhytaikaista oleskelua Suomessa. Maahanmuuttajien osalta koulutus on pääsääntöisesti tarkoitettu järjestettäväksi henkilöille, jotka vastaavat kotouttamisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 3 §:n 3 kohdan määritelmää maahanmuuttajasta.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kotouttamisen edistämisestä annetussa laissa Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla eli koulutusta ei ole järjestetty eikä tarkoitettu esimerkiksi kansainvälistä suojelua hakeville ja ensimmäistä oleskelulupaa hakeville henkilöille ennen oleskeluluvan myöntämistä. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden koulutukseen voi kuitenkin olla perusteltua ottaa mm. alaikäisenä yksin maahan tulleita alaikäisiä 17 vuotta täyttäneitä, joiden todennäköisyys saada oleskelulupa on korkea

Voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaan perusopetuksessa opiskelija voi suorittaa perusopetuksen oppimäärän, suorittaa perusopetuksen oppiaineita tai niiden osia kursseina, korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja ja suorittaa muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen alkuvaiheen opinnot tai niiden osia. Opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma rakennetaan sen mukaan, millaisia opintoja opiskelija tarvitsee, jotta hän pääsee opiskelutavoitteeseensa. Opiskelija on saattanut opiskella aikaisemmin esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa, luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajienkoulutuksessa ja/tai perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun perusopetuksen alkuvaiheen laajuutta ei ole erikseen määrätty, mutta alkuvaiheen täytyy antaa opiskelijalle sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on mahdollisuus jatkaa opintojaan varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa. Alkuvaiheen opetuksessa kiinnitetään huomiota myös arjessa ja suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymisessä tarvittaviin taitoihin. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen keskeisenä tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus täydentää puutteellista yleissivistystään sekä lisätä yleisiä edellytyksiä arjessa selviämiseen. Yhteiskunnallisena tehtävänä alkuvaiheen koulutuksella on myös syrjäytymisen ehkäisy.

Jokaiselle opiskelijalle tulee opetussuunnitelman perusteiden mukaan laatia henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen osana henkilökohtainen opinto-ohjelma. Näiden laadinnassa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan opiskelijan aiemmat opinnot ja muutoin hankittu osaaminen. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa otetaan huomioon opiskeluun vaikuttavat taustatekijät sekä määritellään opiskelun tavoitteet ja keskeiset sisällöt, opintojen suorittaminen ja suoritustavat, mahdolliset tukitoimet ja ohjauksen järjestäminen. Opinto-ohjelma on kooste opiskelijan pakollisista ja valinnaisista oppiaineista ja niihin kuuluvista kursseista tai muista opinnoista, jotka opiskelija tarvitsee saadakseen peruskoulun päättötodistuksen tai suorittaakseen muun opiskelulle asetetun tavoitteen. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä myös opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista.

Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole rajoituksia muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun opetuksen kestolle. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan alkuvaiheen opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaansa kuuluvia opiskelukokonaisuuksia edeten opintokokonaisuudesta tai kurssista toiseen. Kun opiskelija on perusopetuksen alkuvaiheessa suorittanut hyväksytysti kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot jossakin oppiaineessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä joustavasti opiskelemaan näiden oppiaineiden varsinaisen perusopetuksen oppimääriä. Alkuvaiheen opetus voi olla ainejakoista tai eheytettyä. Alkuvaiheen opintoja voidaan jaksottaa ja kursittaa.

Varsinaisen perusopetuksen opinnoissa edetään kurssimuotoisesti. Opinnoissa etenemisen turvaamiseksi opetus- ja arviointikäytännöt suunnitellaan opetussuunnitelman perusteiden mukaan siten, että opiskelijalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.

Käytännössä opetuksen järjestämisen tavat ja opetuksen kesto kursseina ja vuosina vaihtelevat huomattavasti. Lisäksi vaihtelee se mitä koulutusta tai opintoja opiskelijoiden edellytetään suorittaneen ennen kuin heidät otetaan perusopetukseen. Joissain tapauksissa ryhmiä perustetaan vain opiskelijoille, joilla edellytetään olevan jo valmiiksi tietty kielitaitotaso, esimerkiksi toimiva alkeiskielitaito A1.3, ja peruslaskutaidon osaaminen sekä muu osaamistaso, tai että he ovat ennen perusopetukseen siirtymistä osallistuneet esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön alaan kuuluvaan luku- ja kirjoitustaidon koulutukseen, kotoutumiskoulutukseen, vapaan sivistystyön koulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen tai suorittaneet perusopetuksen aineopintoja.

Ministeriö selvitti keväällä 2016 pääkaupunkiseudun (Helsinki, Vantaa, Espoo) kaikilta seitsemältä aikuisten perusopetuksen järjestäjältä sekä muutamalta mittavassa määrin aikuisten perusopetusta järjestävältä kansanopistolta niiden nykyisin tarjoaman perusopetuksen rakenteita, rahoitusta ja kurssimääriä. Kyselyyn vastanneet pääkaupunkiseudun järjestäjät kattavat arviolta n. 40 % maassa muualla kuin kansanopistoissa järjestettävästä muille kuin oppivelvollisille järjestettävästä perusopetuksesta. Kolme vastannutta kansanopistoa järjestävät arviolta n. 35 % kansanopistoissa yhteensä järjestettävästä muille kuin oppivelvollisille tarkoitetusta perusopetuksesta. Yhteensä kaikki vastaajat järjestävät arviolta n. 50 % koko maassa järjestettävästä muille kuin oppivelvollisille suunnatusta perusopetukseen valmistavasta opetuksesta.

Selvityksen perusteella voidaan arvioida, että lyhyin opiskelu-aika perusopetuksessa opiskelijalle, joka osaa lukea ja kirjoittaa latinalaisin kirjaimin, mutta jonka osaamistaso suomen tai ruotsin kielessä ja muissa perusopinnoissa on alkeistasolla, on kolme vuotta. Perusopetuksen rahoituksella järjestettyjen koulutuspolkujen pituudet vaihtelevat kuitenkin 3-6 vuoden välillä. Pituuteen vaikuttaa opiskelijaryhmien suomen kielen lähtötaso ja oppimisvalmiudet sekä järjestäjän lukujärjestykseen laittamat vuotuiset kurssimäärät. Opiskelijalle, jolla on omasta maasta arviolta 4-7 vuoden koulutus ja kohtalainen luku- ja kirjoitustaito latinalaisilla aakkosilla, koulutuspoluksi perusopetuksessa voi tehokkaimmillaan riittää 80 kurssia. Kun alkuvalmiudet ja oppimisvalmiudet ovat heikommat, kurssimäärä lisääntyy ja vaihteluväli koulutuspolulle, joka ei sisällä luku- ja kirjoitustaitovaihetta, on 80 – 104 kurssia. Osa kansanopistoista on jo nykyisin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen puitteissa järjestänyt luku- ja kirjoitustaidon koulutusta, joka on pituudeltaan noin 30 – 36 kurssia.

Edellä kuvattu koulutuksen määrä kuvaa perusopetuksen lähtökohtaista koulutuskokonaisuutta sellaiselle opiskelijalle, jolla ei ole ollenkaan suomen kielen taitoa eikä muitakaan perusopetuksen oppimäärään kuuluvia tietoja. Käytännössä kukin opiskelija opiskelee kuvatussa kokonaisuudesta sen osuuden, jonka osaaminen häneltä henkilökohtainen lähtötasonsa huomioon ottaen puuttuu suhteessa perusopetuksen päättötodistuksen saavuttamiseksi tarvittaviin taitoihin. Muiden kuin oppivelvollisten perusopetukseen hakeutuu runsaasti sellaisia opiskelijoita, joilla on jonkun verran, mutta ei riittävästi, perusopetuksen opintoja taustalla. Myös heidän suomen tai ruotsin kielen osaamistasonsa on hyvin vaihteleva riippuen aikaisemmin suoritetuista kielikursseista ja maassaoloajasta. Esim. myöhään maahan tulleilla nuorilla oppivelvollisuusikä voi kulua umpeen ennen kuin perusopetuksen päättötodistus on saavutettu. Tällöin opiskelu-aika muille kuin oppivelvollisten perusopetuksessa voi olla alle yhden lukuvuoden mittainen. Jos opiskelija jo opintoihin tullessaan osaa opiskelukieltä kohtalaisesti, päättötodistuksen saavuttamiseen voi riittää 1-2 vuotta.

Vuonna 2015 perusopetuksessa oli yhteensä 1977 yli 17-vuotiasta oppilasta, joista 469 oli kansanopistoissa ja 1508 muissa oppilaitoksissa.

Työvoimakoulutuksena järjestettävän luku- ja kirjoitustaidon koulutukset noudattavat OPH:n antamia voimassa olevia opetussuunnitelman perusteita, joiden mukaan koulutuksen kesto on keskimäärin 160-200 päivää (1120-1400 oppituntia) opiskelijan tarpeesta riippuen. Vuonna 2015 koulutuksen aloittaneita oli 902. Päättöneiden koulutusjaksojen keskimääräinen pituus vuonna 2015 oli 171 päivää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö teetti maaliskuussa 2016 kyselyn opiskelija- ja turvapaikanhakijatilanteesta perusopetuksessa sekä aikuisten osalta myös arvioidusta määrästä syksyllä 2016. Kyselyn vastusprosentti oli n. 79 kuntien osalta ja n. 58 yksityisten yhteisöjen ja kuntayhtymien järjestämän opetuksen osalta. Kyselyn mukaan oppivelvollisuuden ylittäneille suunnatussa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 29.2.2016 oli 596 opiskelijaa. Vastanneiden arvion mukaan syksyllä 2016 yli 17-vuotiaita arvioitiin opiskelevan perusopetuksessa 1755. Aikuisten osalta turvapaikanhakijat siirtyvät perusopetukseen lähes yksinomaan vasta siinä vaiheessa, kun heille on myönnetty turvapaikka, joten arvioituja lukuja voidaan pitää suuntaa antavana tietona tilanteesta ennen turvapaikanhakijatilanteesta johtuvaa lisäpaikkojen tarvetta.

Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus, Testipiste toteutti alkuvuodesta 2016 selvityksen osaamisen tunnistamisesta vastaanottokeskuksissa. Kartoituksessa haastateltiin 1004 turvapaikanhakijaa. Kartoitettuja oli yhteensä 32 maasta. Suurin osa kartoitetuista (90 %) oli miehiä. 66 % kartoitetuista oli Irakista ja 16 % Afganistanista mikä vastaa Maahanmuuttoviraston tietoja maahan tulleiden jakaumasta. Perusopetuksen tarpeessa olisi arviolta n. 30 % turvapaikan saavista kun selvityksen tuloksia korjataan sillä, että selvityksestä puuttuvat 16-17 -vuotiaat, koska nämä pääsääntöisesti ovat majoittuneet muualle kuin vastaanottokeskuksiin. Suurin osa perusopetusta vaille olevista on myös luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tarpeessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on Testipisteen tekemän selvityksen pohjalta arvioinut että perusopetukseen osallistuvien opiskelijoiden määrä nousee merkittävästi. Arviona n. 2 350 turvapaikan saanutta henkilöä siirtyisi perusopetukseen valmistavan opetuksen kautta perusopetukseen syksyllä 2016. 2016 ja sitä seuraavina vuosina sisäministeriön arvion mukaan odotetaan saapuvan n. 10 000 turvapaikanhakijaa / vuosi. Tällöin vuosittain perusopetusta tarvitsevien henkilöiden määrä arvioidaan olevan 725 uutta opiskelijaa /vuosi. Tämä tarkoittaa oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksessa olevien opiskelijoiden määrän lähes kaksinkertaistumista nykytilanteeseen verrattuna vuonna 2017. Jos arviot seuraavina vuosina tulevista turvapaikanhakijoista toteutuvat määrä tulee vielä muutaman vuoden kasvamaan, mutta alenee sen jälkeen, mutta jää kuitenkin selvästi korkeammalle tasolle kuin nykytilanteessa.

Tällä hetkellä aikuisten perusopetuksessa olevista opiskelijoista yli 90 prosentin arvioidaan olevan maahanmuuttajataustaisia. Asiaa selvitettiin vuoden 2010 tuntijakotyöryhmän työn yhteydessä, jolloin selvitysten perusteella arvioitiin maahanmuuttajataustaisia olevan yli 80 prosenttia. Maahanmuutto on sittemmin merkittävästi lisääntynyt. Tämä edellyttää tuntijaon perusteellista uudistamista vastaamaan opiskelijoiden tarpeisiin. Koulutukseen

osallistuvien perustaidot ovat myös aiempaa heikompia. Kun järjestelmä luotiin, lähes kaikki opiskelijat olivat suorittaneet Suomessa huomattavan osan peruskoulun oppimäärästä. Nyt huomattavalla osalla muiden kuin oppivelvollisten peruspetukseen tulevista opiskelijoista perustaitojen hallinta on erittäin heikko eivätkä he osaa lainkaan opetuskieltä. Suomessa oleskeluaika ja samalla suomalaiseen yhteiskuntaan integroivan opetuksen tarve vaihtelee suuresti.

1.3 Nykytilan arviointi

Suomen koulutusjärjestelmä, jonka perustana on kaikille yhteinen oppivelvollisuuskoulu, on kehittynyt vastaamaan suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Henkilö, joka muuttaa Suomeen ulkomailta on omaksunut kasvuympäristönsä edellyttämät tiedot ja taidot. Mikäli edellä kuvatun kaltaiset yksilön perusoikeudet eivät ole toteutuneet, tai henkilö on läpikäynyt hyvin erilaiseen toimintajärjestelmään kytkeytyvän koulutuksen, hän on suomalaisen työelämän ja toimintaympäristön näkökulmasta lähtökohdiltaan heikossa asemassa. Häneltä puuttuu koulutuksen tuottama inhimillinen pääoma, jota työssä ja arkielämässä tarvitaan.

Matala koulutustaso on suomalaisessa toimintaympäristössä riski yksilölle ja haastaa koulutuksellisen tasa-arvon tavoitteiden toteutumisen. Hyvinvointivaltion keskeinen tavoite on tasa-arvo, jonka toteutumisen kannalta sivistyksellisten perusoikeuksien toteutuminen ja saavutettavuuden varmistaminen on tärkeää. Mikäli oikeuksien ja mahdollisuuksien saavuttaminen estyy joltain vähemmistöryhmältä, saattaa olla kyse rakenteellisesti syrjäyttävästä käytännöstä.

Lisääntyneen maahanmuuton myötä perusopetusta tarvitsevien aikuisten määrä on asteittain lisääntynyt. Viimeisten kymmenen vuoden aikana maahanmuutto Suomeen on jatkunut kasvusuuntaisena. Vuonna 2015 vuotuinen maahan tulon määrä moninkertaistui. Kansainvälisen liikkuvuuden arvioidaan lisääntyvän myös tulevaisuudessa ja on varauduttava vastaamaan sen myötä tuleviin yhteiskunnallisiin muutoksiin.

Kotoutumiskoulutuksen saatavuuden parantamiseen tähdänneessä Osallisena Suomessa -hankkeessa kiinnitettiin erityishuomio nuoriin, jotka ovat muuttaneet oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa tai sen jälkeen Suomeen. Oppivelvollisuusiän ylittäneillä nuorilla, joilla on vähäinen tai heikko koulutustausta, ei ole ollut selkeätä koulutusmallia, vaan he ovat jääneet perusopetuksen ja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen välimaastoon ja saaneet koulutusta siten kuin paikalliset olosuhteet ovat sen mahdollistaneet. Nuorten

opiskelutausta ja perustaitojen lähtötaso vaihtelevat suuresti ja samanaikainen peruskoulun oppimäärän ja opetuskielen opiskelu sekä elämäntilanteesta johtuvat syyt asettavat erityisiä haasteita oppimiselle. Nuoret ovat vaarassa syrjäytyä koulutuksesta ja työelämästä, jos he eivät saavuta peruskoulussa riittävää osaamistasoa.

Muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun perusopetuksen tuntijako on pysynyt muuttumattomana vuodesta 1994 lähtien. Voimassa oleva muille kuin oppivelvollisille tarkoitetun perusopetuksen lainsäädäntö on laadittu aikana, jolloin sen on ollut tarkoitus ensisijaisesti vastata kotimaisen kansakoulun käyneiden tarpeeseensaada yleisen jatko-opintokelpoisuuden edellyttämä päättötodistus, joka rinnakkaiskoulujärjestelmän aikaan oli keskikoulun päättötodistus ja myöhemmin peruskoulun päättötodistus.

Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisen vuoksi aikuisten perusopetuksen tarve on kasvamassa. Esitettyjen arvioiden ja selvitysten perusteella voidaan arvioida, että tarve perusopetuksen järjestämiselle oppivelvollisuusikä ylittäneille tulee lähes kaksinkertaistumaan vuonna 2017 verrattuna nykytilanteeseen. Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan jonkin verran vielä vuosina 2018 - 2019. Koulutuspaikkoja tarvitaan lisää, mikä tarkoittaa sitä, että useammat kunnat ja mahdollisesti yksityiset yhteisöt tulevat jatkossa järjestämään aikuisten perusopetusta. Perusopetuksen laadun varmistamiseksi on tärkeää, että säädökset sisältävät riittävän ohjeistuksen laadukkaan koulutuksen järjestämiseksi.

Merkittävin puute nykyisessä järjestelmässä on, että siinä ei ole yhtenäistä tapaa rakentaa opiskelijalle opiskelupolkua. Voimassa oleva lainsäädännössä on säädetty tuntijako vain ns. varsinaiselle perusopetukselle (vähintään 44 kurssia), mikä on mm. maahanmuuttajille riittämätön kurssimäärä. Tuntijaon vähimmäisoppimäärän on ajateltu kattavan oppivelvollisten perusopetuksen vieraan kielen opinnot (A-oppimäärä), historian koko perusopetuksen oppimäärän sekä vuosiluokkien 7–9 opinnot taito- ja taideaineita lukuun ottamatta. Tuntijakoasetuksen mukaisessa tuntijaossa ei kuitenkaan ole nykyisellään huomioitu maahanmuuttajien suomen tai ruotsin kielen taidon kantaväestöä heikompaan lähtötasoa.

Käytännön tarpeen sanelemana opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet on laadittu myös perusopetuksen alkuvaiheelle, jolle ei kuitenkaan ole säädetty tuntimäärää tai tuntijakoa. Oppivelvollisuusikä ylittäneille järjestetään myös perusopetukseen valmistavaa opetusta, vaikka se alun perin on ollut tarkoitus kohdentaa nuorille.

Käytännössä opetuksen järjestämisen tavat ja opetuksen kesto kursseina ja vuosina vaihtelevat huomattavasti. Opiskelijalle, joka aloittaa opiskelunsa alkeista, opetuksen lähtökohtainen kesto saattaa vaihdella välillä 3-6 vuotta ja kurssimäärien vaihteluväli

koulutuspolulle, joka ei sisällä luku- ja kirjoitustaitovaihetta vaihtelee lähtökohtaisesti välillä 80 – 104. Tämän lisäksi osa kansanopistoista on jo nykyisin aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen puitteissa järjestänyt perusopetuksen käytännön järjestämiseksi välttämätöntä luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Ongelmallista on myös se, että voimassa olevassa järjestelmässä rahoituksen taso vaihtelee sen mukaan, onko opiskelija perusopetukseen valmistavassa opetuksessa vai perusopetuksessa ja järjestetäänkö opetus sisäoppilaitoksessa vai muussa oppilaitoksessa ilman, että käytännön opetustoiminta eroaa tai sen tulisi erota merkittävästi toisistaan.

Voimassa oleva lainsäädäntö ja luku- ja kirjoitustaidon koulutus muodostaa riskin päällekkäisestä ja epätehokkaasti järjestetystä koulutuksesta. Laissa ei ole rajoitteita perusopetusvaiheen kestolle tai rahoitukselle eikä erityisiä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen tai työelämään ohjaavia säännöksiä. Nykyinen järjestelmä voi tietyissä tilanteissa mahdollistaa myös epätehokkaiden koulutuspolkujen syntymisen. Muusta koulutuksesta irrallinen ja eri järjestäjän järjestämä luku- ja kirjoitustaidon koulutus ei tue tehokasta ja joustavaa siirtymistä muuhun jatko-opetukseen esimerkiksi perusopetukseen. Siirtymät oppilaitoksesta toiseen ovat omiaan pidentämään koulutuspolkuja myös siksi, että joka siirtymän yhteydessä opiskelijan lähtötaso arvioidaan uudestaan, eikä jo opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen ole laissa selkeää yhtenäisiin menettelyihin ohjaavaa säännöstä. Voimassa olevassa järjestelmässä luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tarjoajat vaihtuvat muutaman vuoden välein kilpailutuksen seurauksena. Järjestely ei ole omiaan takaamaan riittävällä tavalla vaativaa erityisosaamista edellyttävää pitkäjänteistä opetuksen kehittämistä, johon kuuluvat jatkuva opetussuunnitelmatyön ja toimintakulttuurin kehittäminen, pedagogiikan kehittäminen ja opetushenkilökunnan osaamisen kehittäminen, joka edellyttää riittävää määrää pysyviä opettajan työ- tai virkasuhteita. Voimassa oleva järjestelmä on myös omiaan lisäämään moninkertaista osaamistason arviointia ja suunnitelmien tekoa. Opetuksen järjestäjän vaihtuessa jatkaminen jo saavutetulta tasolta ei myöskään kaikissa tilanteissa onnistu.

2 Ehdotetut muutokset

2.1 Tavoitteet

Esityksellä toteutetaan hallituksen 3.5.2016 päättämää kotouttamista koskevaa toimintasuunnitelmaa, jonka mukaan koulutukseen ja työelämään siirtymistä nopeutetaan ja aikuisten perusopetus uudistetaan. Osalla oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa maahan tulleista on hyvin puutteellinen koulutustausta, joten on odotettavissa, että

oppivelvollisuusiän päättyessä perusopetuksen suorittaminen jää kesken. Maahanmuuttajien, joilla on puutteita perusasteen opinnoissa, tulisi pystyä opiskelemaan kokopäiväisesti ja tehokkaasti. Tavoitteena on, että oppivelvollisuusiän ylittäneillä on tosiasialliset mahdollisuudet suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Ohjelman mukaan aikuisten perusopetuksen tuntijako, opetussuunnitelman perusteet ja rahoitus uudistetaan. Luku- ja kirjoitustaidon opetus kytketään osaksi aikuisten perusopetusta. Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista. Aikuisten perusopetukseen sisällytetään tutustumisjaksoja työelämään ja valinnaisena ammatillisia opintoja. Uudistettu perusopetus otetaan käyttöön 2018.

Esityksen tavoitteena on kehittää oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitetun perusopetuksen sisältöä ja rakennetta vastaamaan muuttunutta tarvetta ja yhtäläistä nykyisin hyvin erilaisia ja ohjaamattomia käytäntöjä, takaamalla kuitenkin riittävät henkilökohtaiset joustot tehokkaalle etenemiselle. Opetus eheytetään entisestään, koulutusputkea tehostetaan ja selkeytetään säätämällä sen eri vaiheet näkyväksi. Opetuksen kotouttavaa roolia vahvistetaan siten, että erillistä kotoutumiskoulutusta ei pääsääntöisesti olisi perusopetukseen osallistuville tarpeen järjestää. Tavoitteena on, että muille kuin oppivelvollisille tarkoitettu perusopetus voidaan suorittaa mahdollisimman tehokkaasti ja enenevässä määrin kokopäiväisesti opiskellen.

Tavoitteena on luoda oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen uusi rakenne: alkuvaihe ja päättövaihe sekä alkuvaiheeseen liittyvä opiskelijan tarpeen mukaan järjestettävä luku- ja kirjoitustaitovaihe. Alkuvaiheeseen yhdistyisi nykyinen aikuisten perusopetuksen alkuvaihe ja aikuisten perusopetuksen valmistava opetus sekä aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus. Päättövaihe vastaisi nykyistä varsinaista aikuisten perusopetusta. Alkuvaiheelle ja sitä opiskelijan tarpeen mukaan täydentävälle lukutaitovaiheelle säädettäisiin omat vähimmäiskurssimäärät ja tuntijaot valtioneuvoston asetuksessa. Nykyisessä perusopetuksessa ainoastaan varsinaiselle perusopetukselle on säädetty vähimmäiskurssimäärä ja tuntijako. Kurssimäärät pyritään uudessa järjestelmässä säätämään siten, että oppilaskohtaiset kustannukset eivät kasvaisi. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen tavoitteena on, että opiskelijat integroidusti opiskellen hankkivat sellaisen osaamistason kussakin aikuisten perusopetuksen tuntijaon mukaisessa oppiaineessa, että se mahdollistaa opintojen suorittamisen perusopetuksen päättövaiheessa, perusopetuksen päättötodistuksen saamisen, riittävän suomen/ruotsin kielen tavoitetason saavuttamisen ja että opiskelijat saavuttavat kotoutumisen edellyttämiä valmiuksia. Perusopetuksena järjestettävään ja rahoitettavaan lukutaidon opetukseen otetaan opiskelijoita, joilta puuttuu

perusopetuksen tietoja ja taitoja ja joiden tavoitteena on perusopetuksen suorittaminen. Perusopetukseen ei ohjata luku- ja kirjoitustaidon opetusta ja tukea tarvitsevia opiskelijoita, joilla perusopetuksen oppimäärä on jo suoritettu.

Uudistuksen tavoitteena on poistaa koulutusten päällekkäisyydet ja mahdollistaa tehokkaiden päätoimisten yksilöllisten koulutuspolkujen toteuttamisen opiskelijan osaamisen lähtötaso huomioiden. Tämä tehostaa ja nopeuttaa perusopetuksen saavuttamiseen käytettyä aikaa ja opiskelijat voivat sujuvammin siirtyä eteenpäin toisen asteen koulutukseen ja työelämään. Perusopetuksen kaikkiin vaiheisiin sisältyy opinto-ohjausta ja työelämätaitoja ja tavoitteena on myös lisätä opetuksen järjestäjien yhteistyötä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa, jotta koulutuspolut nopeutuisivat ja opetuksen aikaiset työelämäyhteydet lisääntyisivät.

Koulutuspolkua tehostetaan rajaamalla koulutuksen enimmäiskesto. Laissa myös säädettäisiin nykyistä tarkemmin siitä, mille opiskelijan osaamistasolle kukin vaihe on tarkoitettu, mikä vähentää tarpeettoman ja mahdollisesti päällekkäisen koulutuksen järjestämistä.

Voimassa olevista opetussuunnitelman perusteista tuleva velvoite laatia jokaiselle opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma nostettaisiin lain tasolle, jotta henkilökohtaistamisen merkitys opetuksen tehokkaalle järjestämiselle korostuisi entisestään. Opintojen etenemistä tehostettaisiin myös siten, että lakiin säädettäisiin aiemmin opetussuunnitelman perusteissa määrätty velvoite tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan muualla hankittu osaaminen.

Esitetyillä toimenpiteillä on tarkoitus myös helpottaa opiskelijan liikkumista maan sisällä opetuksen järjestäjältä toiselle. Yhtenäinen rakenne ja sisällöt yhdistettynä velvollisuuteen laatia yhtenäisen mallin mukainen henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja velvollisuus siirtää sitä koskevat tiedot opetuksen järjestäjältä toiselle mm. jo tehtyjen suoritusten hyväksilukemiseksi, edesauttavat siirtymistä, estävät koulutuspolun katkoksia ja vähentävät päällekkäistä suunnittelutyötä sekä päällekkäistä koulutusta. Tavoitteena on, että osaamisen tunnustamista ei tarvitse aloittaa alusta vastaanottavassa oppilaitoksessa vaan opintoja voidaan jatkaa siitä, mihin edellisessä oppilaitoksessa on jääty.

2.2 Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perusopetuslain 46 pykälä. Voimassa olevassa pykälässä säädetään perusopetuksesta muille kuin oppivelvollisille. Pykälää täsmennettäisiin

vastaamaan sen tarkoitusta siten, että siinä vastaisuudessa säädettäisiin perusopetuksesta oppivelvollisuusiän ylittäneille. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan paremmin pykälän sisältöä. Lapset, jotka ovat oppivelvollisuusikäisiä, mutta eivät välttämättä kaikissa tilanteissa Suomessa oppivelvollisia, osallistuvat kuten tähänkin asti oppivelvollisille tarkoitettuun perusopetukseen, mikäli heille ei järjestetä perusopetukseen valmistavaa opetusta. Oppivelvollisuusikä määritellään oppivelvollisuutta koskevassa perusopetuslain 25 §:ssä, jonka mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kuin lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut kymmenen vuotta. Tässä pykälässä tarkoitettujen oppivelvollisuusiän ylittäneiden ovat käytännössä seitsemäntoista vuotta täyttäneitä. Opetuksen tavoitteena on tutkinnon suorittaminen tai täydentäminen, mikä käytännössä edellyttää muuta, kuin lyhytaikaista oleskelua Suomessa. Esimerkiksi opetuksen merkittävänä kohderyhmänä olevien maahanmuuttajien osalta koulutus on pääsääntöisesti tarkoitettu henkilöille, jotka vastaavat kotouttamisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 3 §:n 3 kohdan määritelmää maahanmuuttajasta. Vastaava määritelmä koulutuksen kohderyhmästä on säädetty koskemaan lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan kotouttamisen edistämistä annetussa laissa Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla. Kyse olisi maahanmuuttajasta, jolle olisi myönnetty Suomeen ulkomaalaislaissa tarkoitettu oleskelulupa, oleskelukortti tai jonka oleskeluoikeus Suomessa olisi rekisteröity. Maahanmuuttaja-käsitteen ulkopuolelle jäisi siten ulkomaalainen, jolle olisi myönnetty viisumi Suomeen tai joka oleskelee Suomessa viisumivapaasti sekä kansainvälistä suojelua hakevat ja ensimmäistä oleskelulupaa hakevat henkilöt ennen oleskeluluvan myöntämistä. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden koulutukseen voi kuitenkin olla perusteltua ottaa mm. alaikäisenä yksin maahan tulleita alaikäisiä 17 vuotta täyttäneitä, joiden todennäköisyys saada oleskelulupa on korkea.

Voimassa olevassa pykälässä useassa kohtaa esiintyvä termi oppilas muutetaan muotoon opiskelija, joka kuvaa paremmin opetuksen oppivelvollisuusiän jo ylittänyttä, usein aikuista, kohderyhmää. Pykälän 1 momenttiin tehdään vastaava terminologinen muutos, kuin pykälän otsikossa. Lisäksi poistetaan sovellettavien säännösten luettelosta pykälä 11, sillä sen osalta esitykseen sisältyy erityiset säännökset oppivelvollisuusiän ylittäneiden osalta. Aiemmin 3 momentissa säädetyn mukaisesti 1 momentissa säädettäisiin, että opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa. Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat muilta osin voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momentteja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen kaksivaiheisesta rakenteesta. Perusopetuslaissa säädettäisiin päättövaiheen lisäksi perusopetuksen alkuvaiheen opetuksesta oppivelvollisuusiän ylittäneille, joka tarpeen vaatiessa voi sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Opetus järjestetään laajuudeltaan vastaamaan opiskelijan tarpeita. Opetuksen laajuus määräytyy opiskelijan tarpeen sekä hänen tieto- ja taitotasonsa mukaan. Perusopetus voi laajimmillaan sisältää alkuvaiheen osana järjestettävän luku- ja kirjoitustaitoa vailla oleville tai sellaisille maahanmuuttajille, joilla ei ole riittäviä edellytyksiä selviytyä perusopetuksen alkuvaiheessa opiskelulle asetettavista vaatimuksista, tarkoitetun erityisen lukutaitovaiheen, perusopetuksen alkuvaiheen opetuksen ja perusopetuksen päättövaiheen opetuksen. Suuri osa opiskelijoista osallistuu vain osaan mainituista vaiheista. Lukutaitovaihe sisältää luku- ja kirjoitustaidon alkeita, numeerisia perustaitoja ja kotouttavia sisältöjä. Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista.

Opiskelijan lähtötaso on 3 momentin mukaan arvioitava tarkoituksen mukaisen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman määrittämiseksi. Opiskelijan opinnot on eri vaiheiden sisällä yksilöllistettävä. Arviointi tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten, esimerkiksi kotouttamisesta tai työvoimapolitiikasta vastaavien viranomaisten tai heidän määrittämiensä tahojen kanssa. Vaiheittainen asetuksella tarkemmin säädettävä vähimmäisoppimäärä ei velvoita kaikkien kurssien suorittamiseen, vaan asettaa tason, joka tulee kussakin opintojen vaiheessa saavuttaa. Päättötodistuksen saaminen edellyttää kuitenkin, että osaamisen taso on henkilöllä tunnistettu ja osaaminen tunnustettu niiden kurssien osalta, jotka luetaan hyväksi. Opiskelijan tieto- ja taitotason arviointiin sekä osaamisen tunnistamiseen tulee opintojen alkuvaiheessa kiinnittää erityistä huomiota. Opetusta ei kuten tähänkään asti sidota vuosiluokkiin vaan opetuksen on tarkoitus mahdollistaa opiskelijan yksilöllinen joustava tieto- ja taitotasosta ja niiden karttumisesta riippuva eteneminen. Vaikka opiskelijan esimerkiksi arvioitaisiin lähtökohtaisesti tarvitsevan alkuvaiheen opetusta, ei ole tarkoitus, että hänen tulisi suorittaa kaikki kyseisen vaiheen pakolliset opinnot, vaan opinnot yksilöllistetään myös kyseisen vaiheen sisällä. Momentissa säädettäisiin velvollisuudesta laatia opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Velvollisuudesta määrätään voimassa olevissa opetussuunnitelman perusteissa. Suunnitelmaan kirjataan kurssit, jotka opiskelijan suunnitellaan suorittavan. Suunnitelmaan kirjataan aikaisempi koulutus ja mahdollisesti opintoja korvaava työkokemus ja muu osaaminen ja mitkä kurssit hänelle tunnustetaan ja tunnustetaan. Opintojen henkilökohtaistaminen ja dokumentointi on myös osa opiskelijan oikeusturvaa ja sillä varmistetaan, että perusopetusta ei järjestetä enempää kuin on oppimäärän tai sen osan

suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehditaan myös siitä, että tarvittava opetus järjestetään opiskelijan elämäntilanne ja aiemmin opittu huomioon ottaen, ja että opiskeluajat ja -tavat ovat tarkoituksenmukaisia. Henkilökohtaistaminen lyhentää opintoaikoja ja tehostaa koulutusjärjestelmän resurssien käyttöä

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että oppivelvollisuusiän ylittäneille ei järjestettäisi 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavaa opetusta ei ole enää tarpeen järjestää oppivelvollisuusiän ylittäneille, sillä oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus sisältäisi jo opiskelijan tarpeen mukaan sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta että perusopetuksen alkuvaiheen opetusta siten järjestettynä, että ne sisällöltään ja tavoitteeltaan vastaavat maahanmuuttajille järjestettävää perusopetukseen valmistavaa opetusta. Valmistavaa opetusta järjestettäisiin edelleen oppivelvollisuus ikäisille tai oppivelvollisuusikäen tuleville.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin perusopetuksen 3 momentissa tarkoitettua alkuvaiheen sekä siihen mahdollisesti sisältyvän lukutaitovaiheen tavoitteista ja sisällöstä. Laissa säädettäisiin ensimmäistä kertaa perusopetuksen alkuvaiheen opetuksesta. Alkuvaiheen opiskelijan tiedot ja taidot ovat vielä niin vähäiset, ettei opiskelijalla ole mahdollisuutta selviytyä perusopetuksen päättövaiheen opinnoista, jotka vastaavat tasoltaan oppivelvollisten perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppimäärää.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettua perusopetuksen alkuvaiheen tehtävänä on varmistaa tarvittaessa se, että opiskelijalla on perustiedot ja -taidot sekä olennaiset opiskelu- ja tiedonhankintataidot, jotta hän pystyy opiskelemaan päättövaiheen perusopetuksessa tai muussa koulutuksessa. Alkuvaiheen opintoihin sisällytetään perusopetukseen valmistavan opetuksen ja kotoutumista edistäviä elementtejä, painottaen opetuskielen oppimista. Alkuvaiheen opetuksessa kiinnitetään huomiota myös arjessa selviytymiseen/arjen taitoihin ja suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen. Tämän vuoksi lain 11 §:n mukainen oppiainejako ei täysin sovellu alkuvaiheen opetukseen. Alkuvaiheen opetusta ei ehdoteta järjestettäväksi kokonaan oppiainejakoisesti vaan osittain eheytyttynä kokonaisuuksina. Poikkeuksena lain 11 §:ssä lueteltuihin oppiaineisiin, alkuvaiheen oppimäärään sisältyy lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta vastaavasti yhteiskuntatietouden ja kulttuurin tuntemuksen opintoja, jotka sisältävät arjen taitoja sekä yhteiskuntatietoutta. Oppimäärään kuuluva eheytetty ympäristö- ja luonnontieto -kokonaisuus rakentuisi fysiikan, kemian, biologian ja maantiedon oppisisältöjä integroivasta opetuksesta. Oppimäärään kuuluisi myös terveystietoa sekä yhdistettyä opintojen ja työelämätaitojen ohjausta. Ohjauksen on tarkoitus kehittää opiskeluvaihtoehtoja sekä tarjota koulutustietoa, työelämään ja koulutusvaihtoehtoihin tutustumista, opiskelun ohjausta ja jatko-ohjausta. Alkuvaiheen

opintoihin sisältyy myös matematiikka ja vieraan kielen opintoja. Alkuvaiheessa oppimäärään on tarkoitus sisältyä runsaasti suomen- tai ruotsinkielien opintoja, joissa otetaan huomioon, että lähes kaikkien alkuvaiheen opiskelijoiden oma äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Lukutaitovaihe on tarkoitettu luku- ja kirjoitustaidon alkeita ja numeerisia perustaitoja tarvitseville ja koostuisi näitä kehittävästä alkeisopinnoista.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin päättövaiheen sisällöstä. Pykälässä otetaan huomioon oppivelvollisuusiän ylittäneiden erityiset tarpeet. Sisältö vastaa suurelta osin lain 11 §:n mukaista oppiainesisältöä, jotta myös oppivelvollisuusiän ylittäneet opiskelijat voisivat saavuttaa vertailukelpoisen jatko-opintokelpoisuuden takaavan perusopetuksen päättötodistuksen. Poikkeuksena nykyiseen tuntijakoon, oppivelvollisuusiän ylittäneiden oppimäärään kuuluisi terveystietoa. Myös perusopetuksen päättövaiheen opetuksessa on tarkoitus painottaa suomen tai ruotsin kielen opetusta erityisesti sitä tarvitseville vieraskielisille opiskelijoille, jotta kielenkehitystä tuettaisiin sellaiselle tasolle, että muiden aineiden opiskelu olisi mahdollista. Ehdotuksen mukaisessa opetuksessa on tarkoitus olla enintään noin 3-4 vuotta, eikä kieli ehdi kehittyä ajan kanssa vastaavasti, kuin oppivelvollisilla. Voimassa olevien säännösten mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti. Yhdistetyssä opintojen ja työelämätaitojen ohjauksessa voivat lisäksi alkuvaihetta enemmän painottua ammatilliset opinnot ja yrittäjäyys

Sekä 4 että 5 momentin tarkoittamiin oppimääriin voi sisältyä myös muita perusopetukseen soveltuvia opintoja, esimerkiksi taito- ja taideaineita tai tieto- ja viestintäteknologian opintoja, eri oppiaineiden oppimista tukevia kursseja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Sekä 4 että 5 momentti sisältävät delegointisäännöksen, jonka mukaan lukutaito- alku- - ja päättövaiheen tuntijaosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston (tuntijako) asetuksella. Näin ollen alkuvaiheelle sisältäen lukutaitovaiheen ja päättövaiheelle säädetäisiin asetuksessa omat tuntijaot. Lain 14 §:n perusteella Opetushallitus määräisi oppiaineille ja aihekokonaisuuksille tarkemmat tavoitteet opetussuunnitelman perusteissa. Pykälässä ei enää säädettäisi siitä, että opetuksessa voitaisiin opetussuunnitelman perusteissa poiketa perusopetuksen sisältöä koskevasta 11 §:stä.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin opetuksen järjestäjän velvollisuudesta olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Lisäksi säädetään, että opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä myös opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista. Tavoitteena on nopeuttaa koulutuspolkuja ja lisätä opetuksen aikaisia työelämäyhteyksiä, jonka voidaan

katsoa tapahtuvan mm. ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Oppimäärään kuuluvassa ohjauksessa voidaan tehdä myös käytännönläheinen suunnitelma jatko-opintoihin siirtymisestä. Kotoutujien osalta otetaan huomioon ja yhteen sovitetaan heille mahdollisesti tehty kotoutumissuunnitelma.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin lisäksi, että henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä ja opintoja 3 momentin mukaisesti yksilöllistettäessä tulisi ottaa huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma. Esityksellä varmistettaisiin 3 momentissa säädetyn lisäksi, että aiemmin hankittu osaaminen ja aiemmat yksilöllistämistä tehdyt suunnitelmat ja osaamisen arviointi otetaan asianmukaisesti huomioon ja opintoja jatketaan vaiheesta, johon ennen opintojen keskeytystä tai opetuksen järjestäjän vaihdosta on jääty. Tietojen vaihdon varmistamiseksi säädettäisiin, että aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin koulutuspolun eheyden ja tehokkaan etenemisen varmistamiseksi aiempaa laajemmasta hankintaoikeudesta, jotta opetuksen järjestäjä voisi lähtökohtaisesti tarjota kaikkien 3 momentissa tarkoitettujen vaiheiden opetusta. Kunnallinen opetuksen järjestäjä voisi hankkia opetusta siten kuin 4 §:ssä säädetään. Myös yksityiset opetuksen järjestäjät voisivat tarvittaessa hankkia lukutaitovaiheeseen kuuluvaa opetusta kunnilta, kuntayhtymiltä tai perusopetuksen luvan saaneilta 7 ja 8§:ssä tarkoitetuilta opetuksen järjestäjiltä. Alihankkijana voisivat lukutaitovaiheen opetuksen osalta toimia myös ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen luvan saaneet koulutuksen järjestäjät. Tarkoituksena on mahdollistaa tarkoituksen mukainen aikuiskoulutusosaamisen hyödyntäminen, järjestäjien välinen yhteistyö ja erikoistuminen. Perusopetuksen järjestäjä viimekädessä vastaa opetuksen kokonaisuudesta

Pykälän 8 momentissa säädettäisiin oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen koko oppimäärän lähtökohtaisesta ajallisesta kestosta sellaiselle henkilölle, joka aloittaa opintonsa luku- ja kirjoitustaidon alkeista ja jolla ei ole perusopetuksessa hyväksi luettavaa osaamista. Lisäksi momentissa säädettäisiin opinto-oikeuden kestosta, joka johtuen opiskelijoiden suuresti vaihtelevasta lähtötasosta, määriteltäisiin jokaiselle opiskelijalla lähtötason selvittämisen yhteydessä. Opintojen kesto tulee kirjata henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa. Momentissa säädettäisiin, että päätoimiset opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa ilman opetukseen

osallistumista tarvittaessa esimerkiksi erityisin koejärjestelyin, kuten suoritettaessa oppimäärää erityisessä tutkinnossa.

Pykälän 9 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa 4 momenttia vastaavasti, että pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksen tavoitteena on kehittää oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettun perusopetuksen sisältöä ja rakenneta vastaamaan muuttunutta tarvetta. Nykyisin oppivelvollisuusiän ylittäneet perusopetuksen opiskelijat ovat pääosin maahanmuuttajia. Uuteen oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetukseen yhdistetään kolme nykyistä koulutusmuotoa, jotka ovat luku- ja kirjoitustaidon opetus, perusopetukseen valmistava opetus ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetus. Perusopetuksen rakenteesta ja siinä etenemisestä säädetään entistä täsmällisemmin. Tällä hetkellä mm. rahoituksen oikeuttavien kurssien enimmäismäärää ja opiskeluajan enimmäiskestoä vuosissa tai kursseissa ei ole säädelty.

Taulukko x. Muutokset koulutukseen ja sen laajuuteen opiskelijoilla, joilla puuttuu perusopetuksen oppimäärän mukainen osaaminen

	Nykytila	Hallituksen esitys
Luku- ja kirjoitustaidon opetus	1140-1400 tuntia* (~40-50 kurssia)	
Perusopetukseen valmistava opetus	vähintään 1000 tuntia (~36 kurssia)	
Muiden kuin oppivelvollisten perusopetus	vähintään 44 kurssia	
Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus		Lukutaitovaihe vähintään 27 kurssia Alkuvaihe vähintään 38 kurssia Päätövaihe vähintään 46 kurssia

*) työ- ja elinkeinoministeriöstä saatu tieto

Toteutuessaan esitys poistaa koulutusten päällekkäisyyksiä ja mahdollistaa tehokkaiden kokopäiväisten yksilöllisten koulutuspolkujen toteuttamisen opiskelijan osaamisen lähtötaso huomioiden. Tavoitteena on nopeuttaa perusopetuksen oppimäärän saavuttamiseen käytettyä aikaa ja nopeuttaa siirtymistä toisen asteen koulutukseen ja työelämään.

Opiskeluajan nopeutuminen mahdollistaa lisäksi pidemmän työuran, joka pitkällä aikavälillä säästää yhteiskunnan kustannuksia ja lisää bruttokansantuotetta.

Jatkossa perusopetuksen lukutaitovaiheen oppimäärän vähimmäiskurssimääräksi säädettäisiin 27 kurssia ja alkuvaiheen vähimmäiskurssimääräksi ilman lukutaitovaihetta 38 kurssia. Perusopetuksen päättövaiheen laajuus olisi vähintään 46 kurssia. Todellinen kurssimäärä riippuisi hyväksiluettavien kurssien määrästä, joka alentaisi kurssien määrää ja toisaalta opiskelijan mahdollisuudesta suorittaa vähimmäiskurssimäärän ylittäviä kursseja, joka nostaisi kurssimäärää. Opiskelijoilla on tälläkin hetkellä mahdollisuus opiskella vähimmäiskurssimäärän ylittäviä kursseja.

Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista. Luku- ja kirjoitustaidon opetuksen kesto on ollut 1140-1400 tuntia, joka vastaa 40-50 kurssia. Näin ollen lukutaitovaiheen opetus tehostuu nykyisestä. Perusopetukseen valmistavaa opetusta ei esityksen mukaan enää järjestettäisi oppivelvollisuusiän ylittäneille. Voimassa olevan perusopetusasetuksen mukaan sitä järjestetään vähintään 1000 tuntia, mikä vastaa ajallisesti noin 36 kurssia. Kyseessä on vähimmäismäärä, jonka opetuksen järjestäjä voi myös ylittää.

Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetusta varten ei ole nykyisessä lainsäädännössä määritelty omaa erillistä tuntijakoa eikä opintojen laajuutta. Opetushallitus päätti 1.3.2010 aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteista (Opetushallituksen määräys 14/011/2010). Alkuvaihetta varten ei aikaisemmin ollut opetussuunnitelman perusteita. Alkuvaiheen opetus sisältyy siis käytännössä nykyiseen rahoitukseen, kun lainsäädännössä ei säädellä kuin opetuksen vähimmäismäärästä. Nykyisen lainsäädännön mukaan muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Hallituksen esityksen 312/1993 mukaan (aikuislukiolaki, joka on kumottu vuonna 1998) perusopetuksen oppimäärän laajuus pohjautuu peruskoulun yläasteen laajuuteen. Vähimmäiskurssimäärä on pysynyt samana voimassa olevassa lainsäädännössä. Jatkossa perusopetuksen päättövaiheen vähimmäislaajuus vastaisi nykyisen tuntijakoasetuksen ja perusopetusasetuksen mukaista vähimmäiskurssimäärää lisättynä kahdella työelämätaitoja ja opinto-ohjausta sisältävällä kurssilla.

Opintoaikoja rajattaisiin ajallisesti. Pykälän 8 momentissa säädettäisiin oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen koko oppimäärän lähtökohtaisesta ajallisesta kestosta sellaiselle henkilölle, joka aloittaa opintonsa luku- ja kirjoitustaidon alkeista ja jolla ei ole perusopetuksessa hyväksi luettavaa osaamista. Lukutaitovaiheen, alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä nelivuotinen, mutta opiskeluoikeuden kesto

määritellään opiskelijakohtaisesti yksilöllisen tarpeen mukaan, ja se tulee kirjata henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Opinnot tulee kaikissa tapauksissa suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Voimassa olevassa lainsäädännössä opintoihin käytettävää aikaa ei rajata. Jatkossa julkisen rahoituksen enimmäiskurssimäärä rajattaisiin 130 kurssiin. Lisäksi opintojen henkilökohtaistamisella vältetään päällekkäisen rahoituksen maksamista.

Vaikka kurssien vähimmäismäärä on säädetty voimassa olevassa asetuksessa 44 kurssiksi, voi opetuksen järjestäjä voimassa olevien säädösten perusteella nykyisin päättää, että suoritettavien kurssien määrä on tuntijakotaulukossa todettua suurempi. Alkuvaiheelle ei ole säädetty kurssimäärää. Aikuisten perusopetuksen alkuvaiheen opetussuunnitelman perusteet hyväksyttiin ensimmäisen kerran vuonna 2010 vastaamaan koulutuksellista tarvetta, jota varsinainen perusopetusvaihe ja sen 44 kurssin vähimmäisoppimäärä eivät riittäneet kattamaan. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan alkuvaiheen opiskelija suorittaa henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaansa kuuluvia opiskelukokonaisuuksia edeten opintokokonaisuudesta tai kurssista toiseen. Kun opiskelija on perusopetuksen alkuvaiheessa suorittanut hyväksytysti kaikki opinto-ohjelmaansa kuuluvat opinnot jossakin oppiaineessa tai muutoin saavuttanut tavoitteena olevan osaamisen, hän voi siirtyä joustavasti opiskelemaan näiden oppiaineiden varsinaisen perusopetuksen oppimääriä. Kurssien määrää ei ole säädöksissä tai määräyksissä rajoitettu. Koska alkuvaiheelle ei ole säädetty omaa kurssimäärää, eikä opetuksen järjestämistä ole kurssimääräisesti tilastoitu, on voimassa olevien säännösten mukaan toteutetun muiden kuin oppivelvollisten perusopetukseen käyttämään aikaa ja kurssimäärää selvitetty vertailemalla eri koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmia ja niiden perusteella laadittuja lukujärjestyksiä.

Ministeriön tekemän selvityksen pääkaupunkiseudun (Helsinki, Vantaa, Espoo) kaikilta seitsemältä aikuisten perusopetuksen järjestäjältä sekä muutamalta aikuisten perusopetusta järjestävältä kansanopistolta niiden nykyisin tarjoaman perusopetuksen rakenteista, rahoituksesta ja kurssimääristä mukaan voidaan todeta, että koulutuspolkukuvauksen mukainen lyhyin opiskeluaika opiskelijalle, joka osaa lukea ja kirjoittaa, on 3 vuoden opetustoimen rahoituksella tehtävä koulutuspolku, mutta pituus vaihtelee 3-6 vuoden välillä. Pituuteen vaikuttaa opiskelijaryhmien suomen kielen lähtötaso ja oppimisvalmiudet sekä vuotuiset kurssimäärät. Vieraskieliselle opiskelijalle, jolla on ulkomainen arviolta 4-7 vuoden peruskoulutus ja kohtalainen luku- ja kirjoitustaito latinalaisilla aakkosilla, suomen / ruotsin kielen ja perusopetuksessa opettavien muiden aineiden alkeista alkava opiskelupolku voi tehokkaimmillaan koostua 80 kurssista. Kun alkuvaiheelle ja oppimisvalmiudet ovat heikommat, kurssimäärä lisääntyy ja vaihteluväli koulutuspolulle, joka ei sisällä luku- ja kirjoitustaitovaihetta on 80 – 104 kurssia.

Esityksen tavoitteena on tehostaa niiden opiskelijoiden opintopolkua, joilla ei ole perusopetuksen oppimäärän mukaista osaamista. Lisäksi oppivelvollisuuden ylittäneiden rahoitus on tarkoitus sitoa suoritettuihin kursseihin, kun nykyisin rahoitus perustuu 20.9. läsnä oleviin opiskelijoihin.

Esityksen mukaan opiskelijan tiedolliset ja taidolliset tarpeet on arvioitava tarkoituksen mukaisen opintokokonaisuuden määrittämiseksi ja opiskelijan oppimäärä on yksilöllistettävä. Asetuksella tarkemmin säädettävä vähimmäisoppimäärä kuvaa sitä osaamisen tasoa, joka olisi tarkoitus saavuttaa kyseisessä vaiheessa. Aikaisemmin opittu tunnustetaan ja tunnustetaan, jonka jälkeen määritellään jäljelle jäävät kurssit, jotka tulisi suorittaa. Esitys tarkentaa velvollisuutta huolehtia opiskelijan tieto- ja taitotason arvioinnista sekä osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta, jotka tehostavat koulutuksen järjestämistä ja vähentää tarvittavan rahoituksen määrää, kun päällekkäistä koulutusta ei järjestetä. Opetussuunnitelman perusteet ovat jo velvoittavana määräyksenä voimassa ja niissä veloitetaan opiskelijan opintojen suunnitteluun, ohjaamiseen ja yksilöllistämiseen sekä yhteistyöhön mm. kotouttamisesta vastaavien tahojen kanssa. Velvoite tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan muualla hankittu osaaminen ei täten arvioida aiheuttavan opetuksen järjestäjille lisäkustannuksia..

Myös opiskelijan liikkuvuus maan sisällä ja koulutuksen järjestäjältä toiselle helpottuu, kun opintopolku on rakenteeltaan lähtökohtaisesti yhdenmukainen. Rakenteeseen sovitettu henkilökohtaistettu opiskelusuunnitelma on aiempaa tehokkaammin siirrettävissä ilman päällekkäisten opintojen järjestämistä toisen opetuksen järjestäjän opetustarjontaan. Esityksen mukaan opiskelijan vaihtaessa opetuksen järjestäjää uusi opetuksen järjestäjä huomioi aiemman opetuksen järjestäjän tekemän henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman ja opintoja jatketaan vaiheesta, johon ennen opintojen keskeytystä tai opetuksen järjestäjän vaihdosta on jääty.

Samaan aikaan tämän esityksen kanssa on valmisteilla ehdotus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamiseksi. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen uuden rakenteen ja tuntijaon mukaisen opetuksen järjestämisen käynnistäminen vuonna 2018 edellyttää muutoksia rahoituslainsäädäntöön. Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksen kokonaisuus on tarkoitus uudistaa siten, että jatkossa on vain yksi rahoitus, joka kattaa nykyisen perusopetukseen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Rahoitus perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta kursseihin, mikä kohdentaa rahoituksen nykyistä tarkemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Opetusta voisi näin järjestää oppilaalle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla, kun

nykyisin rahoitus perustuu 20.9. länäoloon. Samalla rahoitus yhtenäistyisi aineopetuksen kanssa, joka perustuu jo tällä hetkellä kursseihin.

Nykyisessä rahoitusjärjestelmässä sisäoppilaitosmuotoisen opiskelun rahoitus on ollut suurempi kuin muissa oppilaitoksissa järjestettävän opetuksen rahoitus. Rahoituksen erot pohjautuvat siihen, että vuonna 1998 kumotun aikuislukiolain ja -asetuksen mukainen vuosittainen vähimmäiskurssimäärä on käytännössä ollut 15 kurssia, kun opintojen laajuus on määritetty 3-vuotiseksi. Vuonna 1998 kumotussa kansanopistolaissa vuotuisena opiskelijaviikkomääränä on pidetty 34 viikkoa 25 tuntia viikossa eli 28 tunnin kurssiksi muutettuna noin 30 kurssia vuodessa. Tälläkin hetkellä sisäoppilaitosmuotoinen koulutus saa täysimääräisen rahoituksen, kun taas muissa oppilaitoksissa järjestettävän opetuksen rahoitusta alennetaan 49 prosenttia. Rahoituserot ovat pohjautuneet siihen, että sisäoppilaitosmuotoisessa opetuksessa vuosittain suoritettavien kurssien määrä tulisi olla huomattavasti isompi kuin muissa oppilaitoksissa järjestettävien kurssien määrä. Koska rahoitus sidottaisiin jatkossa suoritettuihin kursseihin, vuosittainen rahoituksen määrä riippuisi suoritettujen kurssien määrästä, Rahoitus olisi jokaiselle kurssille sama. Tämä koskisi myös aineopintoina suoritettuja kursseja. Jokainen opiskelijan suorittama kurssi laskettaisiin mukaan rahoitukseen, kuitenkin siten, että rahoituslakiin esitetään säädettäväksi rahoitukseen oikeuttavien kurssien opiskelijakohtaisesta enimmäismäärästä, joka olisi enintään 100 kurssia niillä, jotka tarvitsevat koko alku- ja päättövaiheen opetuksen, mutta eivät lukutaito-opetusta. Enimmäismäärä voisi olla 130 kurssia niille, jotka aloittavat opintonsa luku- ja kirjoitustaitovaiheesta. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei sisälly vastaavia rajoituksia. Esitykset on tarkoitus valmistella ja käsitellä samaan aikaan.

Suoritettuja kurssimääriä ei ole tilastoitu tähän asti lukuun ottamatta aineopintoina suoritettavia kursseja. Tämän takia ei voida esittää suoraan tilastoihin perustuvia laskelmia kokonaiskurssimäärästä. Uutta kurssikohtaista rahoitusta laskettaessa on oletettu, että 20.9.2015 laskentapäivänä länä ollut opiskelija suorittaa keskimäärin 30 kurssia vuodessa sisäoppilaitosmuotoisessa opetuksessa ja 15 kurssia vuodessa muussa oppilaitoksessa tapahtuvassa opetuksessa. Vuonna 2016 sisäoppilaitosmuotoisen opiskelijan arvonlisäveroton rahoitus on 9 164,73 euroa, kun taas muussa oppilaitoksessa opiskelevan opiskelijan arvonlisäveroton rahoitus on 4 674,01 euroa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa 20.9.2015 laskentapäivänä länä olleen opiskelijan on oletettu suorittavan 36 kurssia, joka vastaa 1000 opetustuntia. Vuonna 2016 perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskelijakohtainen arvonlisäveroton rahoitus on 16 184,53 euroa, mutta hallitus on julkisen talouden suunnitelmassa 2017-2020 päättänyt laskea rahoituksen tasoa vuodesta 2017 siten, että uusi rahoituksen taso olisi noin 10 855 euroa. Tämän takia kurssikohtaista rahoitusta laskettaessa on käytetty hallituksen linjaamaa uutta alemmaa hintaa. Työ- ja

elinkeinoministeriöstä on lisäksi saatu tilasto, jonka mukaan vuonna 2015 yhden luku- ja kirjoitustaidon opetuksen opiskelijapäivän rahoitus oli 41,85 euroa ja tieto siitä, että koulutuksen kesto oli keskimäärin 160-200 päivää, jolloin luku- ja kirjoitustaidon opiskelijakohtaisen rahoituksen hinnaksi tulee 180 päivällä laskettuna 7 533 euroa. Jatkossa lukutaitovaiheen opetus kestäisi 27 kurssia. Uusi kurssikohtainen rahoitus on laskettu jakamalla edellä kuvatuun rahoituksen yhteissumma edellä kuvatuilla kurssimäärien yhteissummilla. Yhden kurssin rahoitukseksi muodostuu näin laskettuna 292,49 euroa. Koulutuksen järjestäjäkohtainen rahoitus riippuu siitä, kuinka paljon kurseja on suoritettu. Yksittäisiltä opetuksen järjestäjiltä kerättyjen tietojen perusteella opetuksen järjestäjien rahoitus sekä nousee että laskee nykytasosta riippuen siitä, onko opetuksen järjestäjä järjestänyt edellä kuvattuja laskentaoletuksia enemmän vai vähemmän kurseja opiskelijakohtaisella rahoituksella.

Julkisen talouden suunnitelmassa on jo valmiiksi varauduttu siihen, että opiskelijamäärä kasvaa merkittävästi lisääntyneen maahanmuuton takia. Perusopetusta tarvitsevien määrän kasvu lisää kustannuksia järjestelmämuutoksesta riippumatta, kun opetukseen osallistuvia tulee olemaan aikaisempaan verrattuna huomattavasti enemmän. Rahoitusjärjestelmämuutos toisaalta tehostaa opiskelua, kun nykyisen kolmen koulutuksen sijasta opiskelija voi suoraan suorittaa perusopetuksen oppimäärän oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa riippumatta siitä, onko hän luku- ja kirjoitustaitoinen ja osaako hän suomen kieltä. Tästä johtuvia mahdollisia opiskelijakohtaisia säästöjä ei voi kuitenkaan suoraan arvioida, koska kurssimääriä ei ole tilastoitu muiden kuin aineopetuksen osalta ja jatkossa henkilökohtaistaminen vaikuttaa suuremmin rahoituksen määrään. Myöskään tulevien opiskelijoiden osaamistaso ei ole riittävästi tiedossa. Vuodesta 2019 alkaen kurssimäärät saadaan KOSKI-järjestelmästä ja sitä ennen vuodesta 2017 alkaen ne kerätään 20.9. tiedonkeruun yhteydessä opetuksen järjestäjiltä.

Työvoimakoulutuksena järjestettävä luku- ja kirjoitustaidon koulutus siirtyy vuonna 2018 osaksi oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole peruskoulun oppimäärän mukaista osaamista. Vuonna 2015 opiskelijoita oli työ- ja elinkeinoministeriön mukaan 835. Mikäli yhden opiskelijan rahoitus on edellä kuvatuin perustein 7 533 euroa, kokonaisrahoitus vuonna 2015 olisi noin 6,3 miljoonaa euroa. Määrärahan tarve on kuitenkin suoraan sidonnainen siihen, kuinka moni opetusta tarvitsee. Rahoitus siirtyy vuonna 2018 osaksi momenttia 29.10.30 (Valtionosuus ja avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin. Samalla rahoituksen määrä muuttuu arviomäärärahaksi, koska se tulee olemaan osa oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetusta. Myös aineopetus tulee jatkossa olemaan osa oppivelvollisuusiän ylittäneiden

perusopetusta, jolloin sen määräraha muuttuu vuonna 2018 talousarviosidonnaisesta määrärahasta arviomäärärahaksi momentilla 29.10.30.

Vuonna 2015 tulleen suuren turvapaikanhakijamäärän myötä perusopetukseen osallistuvien opiskelijoiden määrän arvioidaan nousevan merkittävästi. Arviona n. 2 350 turvapaikan saanutta henkilöä siirtyisi perusopetukseen valmistavan opetuksen kautta perusopetukseen syksyllä 2016. Vuonna 2016 ja sitä seuraavina vuosina odotetaan saapuvan n. 10 000 turvapaikanhakijaa / vuosi. Tällöin vuosittain perusopetusta tarvitsevien henkilöiden määrä arvioidaan olevan 725 uutta opiskelijaa /vuosi. Tämä tarkoittaa, että aikuisten perusopetukseen ja siihen liittyviin koulutuksiin osallistuvien opiskelijoiden määrä tulee lähes kaksinkertaistumaan vuonna 2017 verrattuna vuoteen 2014. Tästä opiskelijamäärät kasvavat vielä 2018 – 2020 kunnes vuonna 2015 tulleet turvapaikanhakijat ovat suorittaneet koulutuksen loppuun, jonka jälkeen määrät taas tasoittuvat alhaisemmalle tasolle, mutta kuitenkin selvästi korkeammalle tasolle kuin vuonna 2014

Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus, Testipiste toteutti alkuvuodesta 2016 selvityksen osaamisen tunnistamisesta vastaanottokeskuksissa. Kartoituksessa haastateltiin 1004 turvapaikanhakijaa. Kartoitettuja oli yhteensä 32 maasta. Suurin osa kartoitetuista (90 %) oli miehiä. 66 % kartoitetuista oli Irakista ja 16 % Afganistanista mikä vastaa Maahanmuuttoviraston tietoja maahan tulleiden jakaumasta. Perusopetuksen tarpeessa olisi arviolta n. 30 % turvapaikan saavista kun selvityksen tuloksia korjataan sillä, että selvityksestä puuttuvat 16-17 -vuotiaat, koska nämä pääsääntöisesti ovat majoittuneet muualle kuin vastaanottokeskuksiin. Suurin osa perusopetusta vaille olevista on myös luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tarpeessa.

3.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Suomen perustuslain nojalla jokaisella on oikeus perusopetukseen ja julkisen vallan velvollisuus on turvata tämä oikeus kaikille halukkaille. Perusoikeuksien turvaaminen on hyvinvointiyhteiskunnan keino turvata yksilöiden yhdenvertaiset mahdollisuudet ja varmistaa tasa-arvon toteutuminen. Koko ikäluokan kattavan peruskoulun lähtökohtana on tarjota kaikille valmiudet toimia osana ympäröivää yhteiskuntaa ja perustiedot jatko-opiskelua varten. Yhteiskunnan kannalta koulutusjärjestelmä takaa osaavan työvoiman tarjonnan ja turvaa yksilön perusoikeuksien toteutumisen.

Suomen koulutusjärjestelmä, jonka perustana on kaikille yhteinen oppivelvollisuuskoulu, on kehittynyt vastaamaan suomalaisen yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Henkilö, joka muuttaa Suomeen ulkomailta on omaksunut kasvuympäristönsä edellyttämät tiedot ja taidot. Mikäli henkilö on jäänyt vaille opetusta tai hän on läpikäynyt hyvin erilaiseen

toimintajärjestelmään kytkeytyvän koulutuksen, hän on suomalaisen työelämän ja toimintaympäristön näkökulmasta lähtökohdiltaan heikossa asemassa. Häneltä puuttuu koulutuksen tuottama inhimillinen pääoma, jota työssä ja arkielämässä tarvitaan. Tällä uudistuksella on tarkoitus varmistaa tasavertaiset mahdollisuudet Suomeen muuttaneille toimia suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa.

3.3. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistuksen myötä Opetushallitus laatii osittain uudet opetussuunnitelman perusteet ja osittain päivittää olemassa olevia perusteita. Opetuksen järjestäjien tulee nykyistä enemmän kiinnittää huomiota opiskelijoiden osaamistason tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Opetuksen järjestäjien tulee päivittää omat opetussuunnitelmansa vastaamaan muutoksia ja tarvittaessa laajentaa tarjoamaansa opetusta kattamaan myös luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tai kehittää yhteistyösuhteet sellaisiin luvan saaneisiin koulutuksen järjestäjiin, joilta lukutaitovaiheen opetusta voidaan hankkia. Yhteistyötä on aktiivisesti tiivistettävä erityisesti perusopetuksen järjestäjien ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee ryhtyä kehittämään mahdollisuuksia suorittaa osa opinnoista ammatillisessa koulutuksessa. Perusopetuksen järjestäjien yhteyksiä työelämään ja erityisesti työharjoittelujaksoja on kehitettävä.

Maahanmuuttajien suuremmasta määrästä johtuen tarvitaan uusia aikuisten perusopetuksen järjestäjiä. Kunnat ja kuntayhtymät voivat järjestää aikuisten perusopetusta omalla päätöksellään. Yksityisille toimijoille valtioneuvosta myöntää perusopetuksen järjestämisluvan. Yksityisten toimijoiden järjestämisluvan muutoksista, esim. paikkojen lisäämisestä lupaan, päättää opetus- ja kulttuuriministeriö. Voimassa olevassa järjestelmässä luku- ja kirjoitustaidon opetuksen tarjoajat kilpailutetaan muutaman vuoden välein. Kyseinen kilpailutus jää pois toiminnan siirtyessä pois kilpailuilta markkinoilta osaksi perusopetusta kuntien, kuntayhtymien ja perusopetuksen järjestämisluvan saaneiden yhteisöjen ja säätiöiden järjestettäväksi. Muutoksen voidaan arvioida tukevan pitkäjänteistä opetussuunnitelmatyön, toimintakulttuurin ja pedagogiikan kehittämistä.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esityksestä on neuvoteltu työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Esitys on toimitettu lausunnolle 22.6.—17.8.2016. Lausuntoa pyydettiin __ taholta ja määräaikaan mennessä saapui yhteensä __ lausuntoa. Muita lausuntoja tai kannanottoja opetus- ja kulttuuriministeriölle saapui __ kappaletta.

Lausunnot pyydettiin/lausuntonsa antoivat:

Lausuntoyhteenveto:

Esitys on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa __.__.2016.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen uuden rakenteen ja tuntijaon mukaisen opetuksen järjestämisen käynnistäminen vuonna 2018 edellyttää muutoksia rahoituslainsäädäntöön. Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen kokonaisuus on tarkoitus uudistaa siten, että jatkossa on vain yksi rahoitus, joka kattaa nykyisen valmistavan opetuksen ja muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen sekä luku- ja kirjoitustaidon opetuksen. Rahoitus perustuisi nykyisen vuosittaisen laskentapäivän sijasta kursseihin, mikä kohdentaa rahoituksen nykyistä tarkemmin ja oikeudenmukaisemmin opetuksen järjestäjille sen mukaisesti, paljonko opetusta järjestetään. Malli mahdollistaa nykyistä tehokkaamman opiskelun entistä lyhyemmässä ajassa. . Muutoksen voidaan myös arvioida vähentävän esteitä käynnistää opetusta nykyistä enemmän myös kevätlukukaudella. Samalla rahoitus yhtenäistyisi aineopetuksen kanssa, joka perustuu jo tällä hetkellä kursseihin. Laissa säädettäisiin yhteys opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisen kurssimäärän ja rahoituksen välille siten, että rahoitukseen oikeuttaisivat vain dokumentoituun opetuksen järjestäjän ja opiskelijan yhdessä laatimaan ja allekirjoituksella hyväksymään opiskelusuunnitelmaan kuuluvat kurssit. Rahoituslaissa myös rajattaisiin oppilaskohtaisen rahoituksen perusteeksi hyväksyttävien kurssien lukumäärän olevan yhteensä enintään 100 suoritettua kurssia. Kurssien ei tarvitse olla suoritettu hyväksyttävällä arvosanalla. Opiskelijalle, jonka henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan on kuulunut kaikki kolme perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettua vaihetta, voidaan kuitenkin perustellusta syystä järjestää rahoitukseen oikeutettua opetusta korkeintaan 130 kurssia, mikäli hänen aiemman opintomenestyksensä perusteella voidaan arvioida suoriutuvan perusopetuksen oppimäärästä ja saavan perusopetuksen päättötodistuksen. Opetuksen järjestäjä voi

järjestää opetusta myös yllä mainittua enemmän, , mutta enimmäismäärän ylittävät kurssit eivät oikeuttaisi valtionosuuteen. Esitys opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamiseksi on tarkoitettu käsitellä samaan aikaan tämän esityksen kanssa.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteilla esitys opintotukilain muuttamiseksi siten, että oppivelvollisuuden ylittäneet ja aikuisten perusopetukseen osallistuvat voivat saada opintotukea päätoimisiin perusasteen opintoihin. Esitys opintotukioikeuden laajennuksesta tukee tämän esityksen kanssa tavoitetta tehokkaasta kokopäiväisestä opiskelusta, joka mahdollistaa nopeasti siirtymisen jatko-opintoihin tai työmarkkinoille. Opintotukioikeuden muuttamiseen tulee varata määrärahat valtiontalouden kehityksessä vuodesta 2018 alkaen.

Tällä esityksellä valmistaudutaan siihen, että perusopetuslainsäädäntö ja perusopetuslain mukaiset opetuksen järjestäjät ovat valmiina aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja rahoituksen siirtoon työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan ja sen hallinnoiman koulutuksen rahoituksen piiriin. Hallinnonalan siirto edellyttää vielä työ- ja elinkeinoministeriön alaisen lainsäädännön muuttamista. Tätä koskeva hallituksen esitys olisi annettava vuonna 2017 ja lainmuutosten olisi tultava voimaan 1.1.2018. Lisäksi Työ- ja elinkeinoministeriössä valmistellaan hallituksen 3.5.2016 päättämän kotouttamista koskevan toimintasuunnitelman linjausta, jonka mukaan työttömyysetuudella tuetun omaehtoisen koulutuksen tukiajan kestoa pidennetään sellaisissa tapauksissa, jossa perusopetuksen suorittaminen jäisi muutoin kesken. Muutos tukee osaltaan merkittävästi myös tähän esitykseen sisältyvää tavoitetta, jonka mukaan muille kuin oppivelvollisille tarkoitettu perusopetus voidaan suorittaa mahdollisimman tehokkaasti myös kokopäiväisesti opiskellen.

Osana ammatillisen koulutuksen reformia muutetaan myös ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää. Järjestelmää kehitetään siten, että se mahdollistaa aiempaa paremmin ammatillisiin opintoihin osallistumisen jo perusopetusvaiheessa.

6 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassa olevaan perusopetuslain 14 §:ään sisältyy valtuus säätää asetuksella perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja opetukseen käytettävän ajan jakautumisesta. Lakiehdotukseen sisältyy selvyyden vuoksi valtuus säätää valtioneuvoston asetuksella myös oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukselle vaihekohtainen tuntijako.

Valtioneuvoston asetusta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) 5 ja 7 §:t tullaan oppivelvollisuuden

ylittäneiden perusopetuksen osalta muuttamaan siten, että oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksen valtakunnalliset tavoitteet päivitetään vastaamaan muuttunutta lainsäädäntöä ja lukutaitovaiheelle, perustaitovaiheelle ja päättövaiheelle säädetään omat tuntijaot. Perusopetusasetuksen (852/1998) 8 §:n 1momentti esitetään muutettavaksi vastaamaan muuttuvaa tuntijako. Valtioneuvoston asetusmuutoksia koskevat ehdotukset on toimitettu lausuntokierrokselle tämän hallituksen esitysluonnoksen yhteydessä.

7 Voimaantulo ja soveltamissäännökset

Esitykseen sisältyvä laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2018. Ennen tämän lain voimaantuloa perusopetuslain 7 §:n nojalla myönnettyt luvat aikuisten perusopetuksen järjestämiseksi ovat voimassa tästä lainmuutoksesta huolimatta. Opetuksen järjestäjien tulee hyväksyä tämän lain ja sen nojalla annettujen asetusten ja määräysten mukaiset opetussuunnitelmat 1.8.2018 mennessä.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Esityksen voidaan toteutuessaan arvioida parantavan oppivelvollisuusiän ylittäneiden mahdollisuuksia saada perusopetusta ja saavuttaa jatkoopinto kelpoisuus. Näin olleen esityksen arvioidaan olevan perustuslain 16 §:n mukainen ja edistävän sen tavoitteita.

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotukseen ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

Muutetaan perusopetuslain (628/1998) 46 §, seuraavasti:

46 §

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksessa annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10, 12, 14—15, 18—22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40—44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.

Oppivelvollisuuden ylittäneille tarkoitettu perusopetus koostuu opiskelijan osaamistarpeen mukaan alku- ja päättövaiheen tai ainoastaan päättövaiheen opetuksesta. Opiskelijan osaamistarpeen mukaan alkuvaihe voi sisältää lisäksi erityisen lukutaitovaiheen. Oppivelvollisuuden ylittäneille ei järjestetä 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettavat opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä vahvistettava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista määrätään tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Aiemmin suoritettavat kurssit on hyväksiluettava. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan ja se päivitetään tarvittaessa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen alkuvaiheen opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetuksen päättövaiheeseen siirtymistä varten sekä edistää opiskelijoiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lukutaitovaihe on tarkoitettu luku- ja kirjoitustaidon alkeita ja numeerisia perustaitoja tarvitseville. Alkuvaiheen opetus sisältää sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään suomen tai ruotsin kieltä, vierasta kieltä, matematiikkaa, yhteiskuntatietoutta ja kulttuurin tuntemusta, ympäristö- ja luonnontietoa sekä terveystietoa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan alkuvaiheessa antaa muutakin opiskelijalle kokonaan tai osittain vapaaehtoista perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettujen päättövaiheen opetuksen oppimäärä sisältää sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, matematiikkaa, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, biologiaa, maantietoa, fysiikkaa, kemiaa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen

ohjausta. Opiskelijalle voidaan päättövaiheessa antaa muutakin perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään. Opintoihin tulee päättövaiheessa sisältyä myös terveystietoa, ellei terveystiedon opintoja ole jo sisältynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

Opetuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista. Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, opetuksen järjestäjä voi hankkia lukutaitovaiheen opetusta kunnalta tai kuntayhtymältä, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetulta perusopetuksen järjestäjältä sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuilta koulutuksen järjestäjiltä.

Lukutaitovaiheen, alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Opinnot tulee suorittaa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritetyssä ajassa, jossa myös määritellään opintoihin sisältyvät kurssit. Päätömisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

Helsingissä päivänä   kuuta 20

Laki

perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

Muutetaan perusopetuslain (628/1998) 46 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

46 §

46 §

Muiden kuin oppivelvollisten opetus

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus/

Muille kuin oppivelvollisille annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10—15, 18—22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40—44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat *oppilaalle* maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, *oppilaalla* on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. *Oppilaalle* voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai *oppilas* voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Oppilaaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa opetuksessa voidaan poiketa 11 ja 13 §:stä sen mukaan kuin opetussuunnitelman perusteissa määrätään. Oppilaalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäntutkimustietoa.

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksessa annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10, 12, 14—15, 18—22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40—44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat *opiskelijalle* maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, *opiskelijalla* on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. *Opiskelijalle* voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai *opiskelija* voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.

Oppivelvollisuuden ylittäneille tarkoitettu perusopetus koostuu opiskelijan osaamistarpeen mukaan alku- ja päättövaiheen tai ainoastaan päättövaiheen opetuksesta. Opiskelijan osaamistarpeen mukaan alkuvaihe voi sisältää lisäksi erityisen lukutaitovaiheen. Oppivelvollisuuden ylittäneille ei järjestetä 5

Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

Uusi 5 mom.

pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä vahvistettava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen aloitusvaihe, suoritettavat kurssit ja muut opiskelun keskeiset sisällöt, opiskeluaika, opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista määrätään tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Aiemmin suoritettavat kurssit on hyväksiluettava. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan ja se päivitetään tarvittaessa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun alkuvaiheen opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetuksen päättövaiheeseen siirtymistä varten sekä edistää opiskelijoiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lukutaitovaihe on tarkoitettu luku- ja kirjoitustaidon alkeita ja numeerisia perustaitoja tarvitseville. Alkuvaiheen opetus sisältää sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään suomen tai ruotsin kieltä, vierasta kieltä, matematiikkaa, yhteiskuntatietoutta ja kulttuurin tuntemusta, ympäristö- ja luonnontietoa sekä terveystietoa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan alkuvaiheessa antaa muutakin opiskelijalle kokonaan tai osittain vapaaehtoista perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun päättövaiheen opetuksen oppimäärä sisältää sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, matematiikkaa, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, biologiaa, maantietoa, fysiikkaa, kemiaa. Opiskelijalle annetaan opinto-

Uusi 6 mom.

ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan päättövaiheessa antaa muutakin perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään. Opintoihin tulee päättövaiheessa sisältyä myös terveystietoa, ellei terveystiedon opintoja ole jo sisältyneet opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

Opetuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista. Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Uusi 7 mom.

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, opetuksen järjestäjä voi hankkia lukutaitovaiheen opetusta kunnalta tai kuntayhtymältä, 7 tai 8 §:ssä tarkoitetulta perusopetuksen järjestäjältä sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuilta koulutuksen järjestäjiltä.

Uusi 8 mom.

Lukutaitovaiheen, alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Opinnot tulee suorittaa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritetyssä ajassa, jossa myös määritellään opintoihin sisältyvät kurssit. Päätömisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.

Uusi 9 mom.

Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

Muutetaan perusopetuslain (628/1998) 46 §, seuraavasti:

46 § Muiden kuin oppivelvollisten opetus/ Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetus

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden perusopetuksessa annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10, 12-13, 14-15, 18-22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40-44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.

Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.

Oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettu perusopetus koostuu opiskelijan osaamistarpeen mukaan alku- ja päättövaiheen tai ainoastaan päättövaiheen opetuksesta. Opiskelijan osaamistarpeen mukaan alkuvaihe voi sisältää lisäksi erityisen lukutaitovaiheen. Oppivelvollisuusiän ylittäneille ei järjestetä 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä vahvistettava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen aloitusvaihe, suoritettavat kurssit ja muut opiskelun keskeiset sisällöt, opiskeluaika, opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista määrätään tarkemmin opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Aiemmin suoritettavat kurssit on hyväksiluettava. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan ja se päivitetään tarvittaessa.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun alkuvaiheen opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetuksen päättövaiheeseen siirtymistä varten sekä edistää opiskelijoiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen

yhteiskuntaan. Lukutaitovaihe on tarkoitettu luku- ja kirjoitustaidon alkeita ja numeerisia perustaitoja tarvitseville. Alkuvaiheen opetus sisältää sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään suomen tai ruotsin kieltä, vierasta kieltä, matematiikkaa, yhteiskuntatietoutta ja kulttuurin tuntemusta, ympäristö- ja luonnontietoa sekä terveystietoa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan alkuvaiheessa antaa muutakin opiskelijalle kokonaan tai osittain vapaaehtoista perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuna päättövaiheen opetuksen oppimäärä sisältää sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, matematiikkaa, uskontoa tai elämäntutustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, biologiaa, maantietoa, fysiikkaa, kemiaa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan päättövaiheessa antaa muutakin perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään.

Opintoihin tulee päättövaiheessa sisältyä myös terveystietoa, ellei terveystiedon opintoja ole jo sisältynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.

Opetuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä työelämään tutustumista. Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.

Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, opetuksen järjestäjä voi hankkia lukutaitovaiheen opetusta kunnalta tai kuntayhtymältä, 7 tai 8 §:ssä tarkoitettua perusopetuksen järjestäjältä sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuilta koulutuksen järjestäjiltä.

Lukutaitovaiheen, alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Opinnot tulee suorittaa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritetyssä ajassa, jossa myös määritellään opintoihin sisältyvät kurssit. Päätoimisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.

Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.

Rinnakkaisteksti

Voimassa oleva	Esitys
----------------	--------

<p>46 § Muiden kuin oppivelvollisten opetus</p>	<p>46 § Muiden kuin oppivelvollisten opetus/ Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetus</p>
<p><i>Muille kuin oppivelvollisille_annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10–15, 18–22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40–44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, oppilaalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Oppilaalle voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai oppilas voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi.</i></p>	<p><i>Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksessa annettavasta perusopetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 9 §:n 1 momentissa, 10, 12, 14–15, 18–22 ja 29 §:ssä, 30 §:n 1 momentissa sekä 35, 37, 38 ja 40–44 §:ssä säädetään. Opetus, oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet ovat opiskelijalle maksuttomia. Opetuksessa, joka on kunnan tai kuntayhtymän päätöksen taikka 7 §:ssä tarkoitettuun lupaan sisältyvän määräyksen perusteella järjestetty sisäoppilaitosmuotoisesti, opiskelijalla on oikeus maksuttomaan asumiseen sekä riittävään päivittäiseen maksuttomaan ruokailuun. Päätoimisissa opinnoissa opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa opetuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa. Opiskelijalle voidaan 36 §:n 1 momentissa mainituilla perusteilla antaa kirjallinen varoitus tai opiskelija voidaan erottaa enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.</i></p>
<p><i>Oppilaaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.</i></p>	<p><i>Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen. Tässä momentissa tarkoitetuilta oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.</i></p>
<p><i>Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa opetuksessa voidaan poiketa 11 ja 13 §:stä sen mukaan kuin opetussuunnitelman perusteissa määrätään. Oppilaalle, joka on täyttänyt 18 vuotta, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämäkatsomustietoa.</i></p>	<p><i>Oppivelvollisuuden ylittäneille tarkoitettu perusopetus koostuu opiskelijan osaamistarpeen mukaan alku- ja päättövaiheen tai ainoastaan päättövaiheen opetuksesta. Opiskelijan osaamistarpeen mukaan alkuvaihe voi sisältää lisäksi erityisen lukutaitovaiheen. Oppivelvollisuuden ylittäneille ei järjestetä 5 pykälässä tarkoitettua perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suoritettut opinnot tai muutoin hankittu osaaminen tulee tunnistaa ja tunnustaa. Opiskelijan lähtötaso on määriteltävä ja opetuksen järjestäjän ja opiskelijan on yhdessä vahvistettava opiskelijalle henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jossa määritellään opintojen aloitusvaihe, suoritettavat kurssit ja muut opiskelun keskeiset sisällöt, opiskelu-aika, opintojen suorittamistavat sekä muut tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät asiat, joista määrätään tarkemmin</i></p>

	<p><i>opetussuunnitelman perusteissa. Henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa tehtäessä otetaan huomioon opiskelijalle aiemmin tehty henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja sen toteutuminen. Aiemmin suoritettut kurssit on hyväksiluettava. Lähtötason määrittely tehdään tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Suunnitelman toteuttamista seurataan ja se päivitetään tarvittaessa.</i></p>
<p><i>Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.</i></p>	<p><i>Edellä 3 momentissa tarkoitettun alkuvaiheen opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittavat valmiudet suomen tai ruotsin kielessä ja tarpeelliset muut valmiudet perusopetuksen päättövaiheeseen siirtymistä varten sekä edistää opiskelijoiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lukutaitovaihe on tarkoitettu luku- ja kirjoitustaidon alkeita ja numeerisia perustaitoja tarvitseville. Alkuvaiheen opetus sisältää sen mukaan, kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään suomen tai ruotsin kieltä, vierasta kieltä, matematiikkaa, yhteiskuntatietoutta ja kulttuurin tuntemusta, ympäristö- ja luonnontietoa sekä terveystietoa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan alkuvaiheessa antaa muutakin opiskelijalle kokonaan tai osittain vapaaehtoista perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään.</i></p>
<p><i>Uusi 5 mom.</i></p>	<p><i>Edellä 3 momentissa tarkoitettun päättövaiheen opetuksen oppimäärä sisältää sen mukaan kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, matematiikkaa, uskontoa tai elämäkatsomustietoa, historiaa, yhteiskuntaoppia, biologiaa, maantietoa, fysiikkaa, kemiaa. Opiskelijalle annetaan opinto- ja työelämätaitojen ohjausta. Opiskelijalle voidaan päättövaiheessa antaa muutakin perusopetukseen soveltuvaa opetusta sen mukaan, kuin opetussuunnitelmissa määrätään. Opintoihin tulee päättövaiheessa sisältyä myös terveystietoa, ellei terveystiedon opintoja ole jo sisältynyt opiskelijan aiempiin perusopetuksen opintoihin.</i></p>
<p><i>Uusi 6 mom.</i></p>	<p><i>Opetuksen järjestäjän tulee olla yhteistyössä alueella toimivien ammatillisen koulutuksen ja muun koulutuksen järjestäjien kanssa. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan voi sisältyä opiskelujaksoja muissa oppilaitoksissa sekä</i></p>

	<p>työelämään tutustumista. Jos opiskelija siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisesti järjestämään opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa ja suoritettuja opintoja koskevat tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle.</p>
Uusi 7 mom.	<p>Sen lisäksi, mitä 4 §:ssä säädetään, opetuksen järjestäjä voi hankkia lukutaitovaiheen opetusta kunnalta tai kuntayhtymältä, 7 tai 8 §:ssä tarkoitelta perusopetuksen järjestäjältä sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tai ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitetuilta koulutuksen järjestäjiltä.</p>
uusi 8 mom.	<p>Lukutaitovaiheen, alku- ja päättövaiheen kattava oppimäärä on laajuudeltaan yhteensä enintään nelivuotinen. Opinnot tulee suorittaa henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määritetyssä ajassa, jossa myös määritellään opintoihin sisältyvät kurssit. Päätömisesti opiskellen opinnot tulee suorittaa kuitenkin enintään viidessä vuodessa. Opiskelija voidaan katsoa eronneeksi jos hän pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä että opiskelija ei suorita opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.</p>
9 mom.	<p>Tässä pykälässä tarkoitettu opetus voidaan järjestää osaksi tai kokonaan etäopetuksena.</p>